

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Вивчення поширеності психічних розладів серед осіб з розладами внаслідок вживання опіоїдів

Тетяна Кірьязова

Мирослава Філіппович

Костянтин Думчев

01.07.2022

Київ

Команда дослідження

Європейський Інститут Політики Громадського Здоров'я:

Костянтин Думчев – головний дослідник

Мирослава Філіппович – координатор, спів-дослідник

Олександр Зезюлін – спів-дослідник

Тетяна Кірьязова – спів-дослідник

Сергій Дворяк – спів-дослідник

Анастасія Даньшина – біостатистик

Анастасія Тароянц – менеджер даних

Центр Громадського Здоров'я:

Ірина Іванчук

Олена Нестерова

Владислав Романчук

Софія Огороднік

Марія Гончарова

Ганна Манойленко

Висловлюємо подяку командам збору даних з міст проведення дослідження:

❖ Дніпро

❖ Запоріжжя

❖ Київ

❖ Луцьк

❖ Рівне

❖ Харків

Ціль:

Вивчення поширеності психічних розладів серед осіб, які перебувають на програмі ЗПТ і мають психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів

Завдання:

- ❖ Дослідити поширеність психічних розладів серед пацієнтів ЗПТ та ЛВІО
- ❖ Проаналізувати наявні бар'єри щодо звернення до послуг з психічного здоров'я в Україні
- ❖ Надати рекомендації щодо можливих кроків для покращення доступу до послуг з психічного здоров'я для людей, що вживають опіоїди в Україні

- ❖ **Кабінетне дослідження** - огляд літератури, опис найбільш поширених бар'єрів для початку та утримання в програмі ЗПТ
- ❖ **Структуроване опитування (кількісний компонент)** – опитування осіб, які вже перебувають на ЗПТ та людей, які мають покази до ЗПТ, але не отримували його на момент проведення дослідження
- ❖ **Збір клінічних даних (кількісний компонент)** – внесення даних з карток пацієнтів ЗПТ
- ❖ **Глибинне опитування (якісний компонент)** – опитування експертів національного та регіонального рівнів, залучених до надання ЗПТ, формування державної політики та представниками спільноти

Методики формування вибірки:

- ❖ Група «особи, які знаходяться в програмі ЗПТ» - проста випадкова вибірка, стратифікована (зважена за кількістю пацієнтів) за закладами
- ❖ Група «ЛВІО» - вибірка, що спрямовується респондентом (RDS)

Розмір вибірки:

Місто	Учасники програми ЗПТ	ЛВІО
Дніпро	174	174
Запоріжжя	76	76
Київ	236	234
Луцьк	36	36
Рівне	46	46
Харків	83	84
Всього	651	650

Складові опитувальника кількісної частини

- ❖ стандартні валідизовані інструменти
- ❖ спеціально розроблені форми для збору даних, в тому числі була використана інформація, отримана під час кабінетного дослідження.

Джерела даних, використаних у кількісному компоненті:

- ❖ самозвіт респондента – заповнення опитувальника
- ❖ клінічні дані з карти пацієнта ЗПТ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Результати дослідження

Кількісна частина

Часові рамки збору даних: серпень – грудень 2021

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

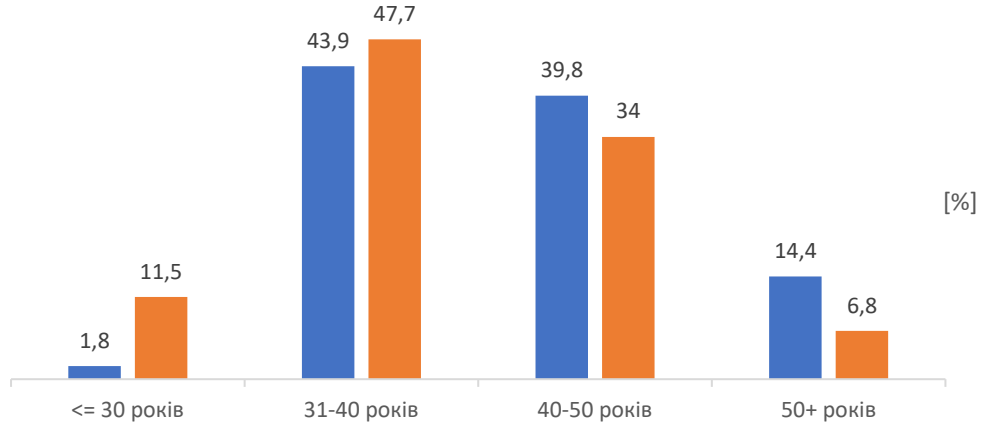
Характеристики учасників

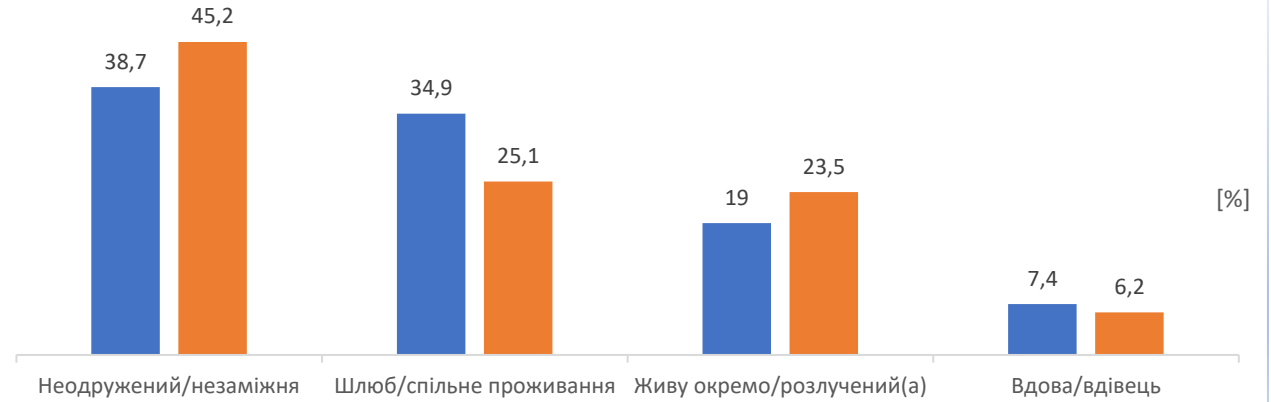
Соціально-демографічні характеристики (1)

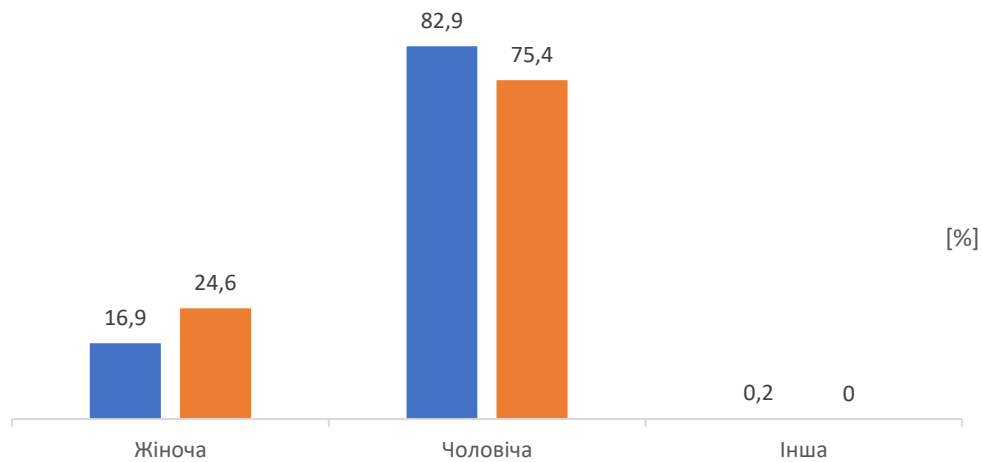
Вік

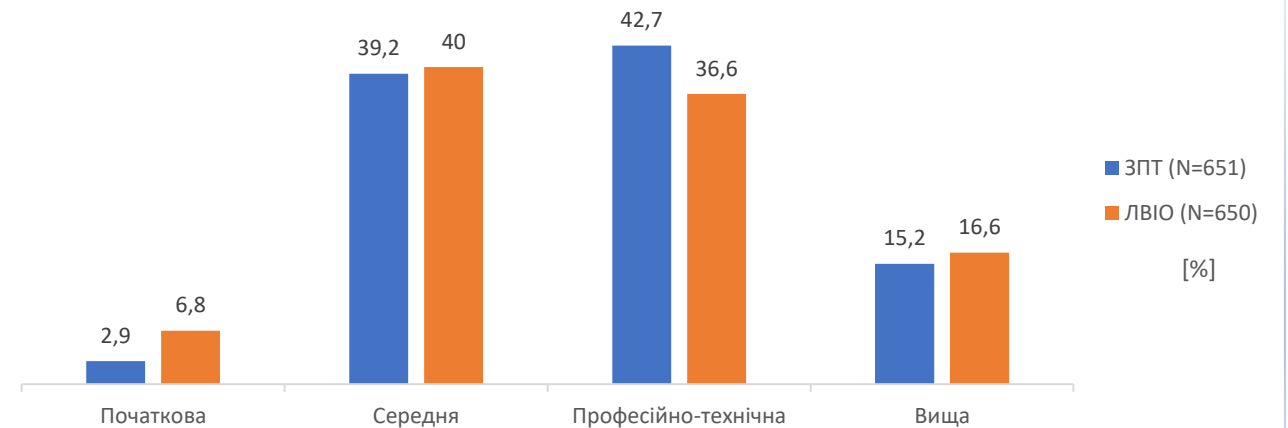
Поточний сімейний статус

Стать

Освіта

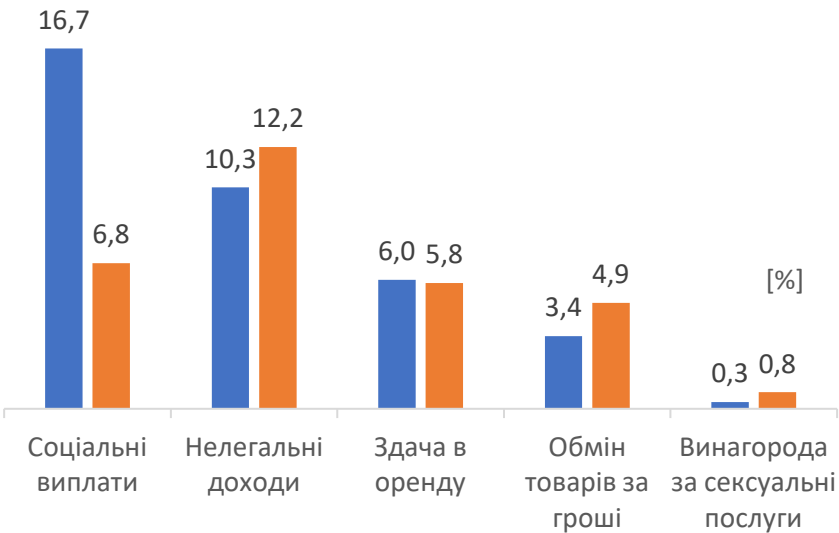

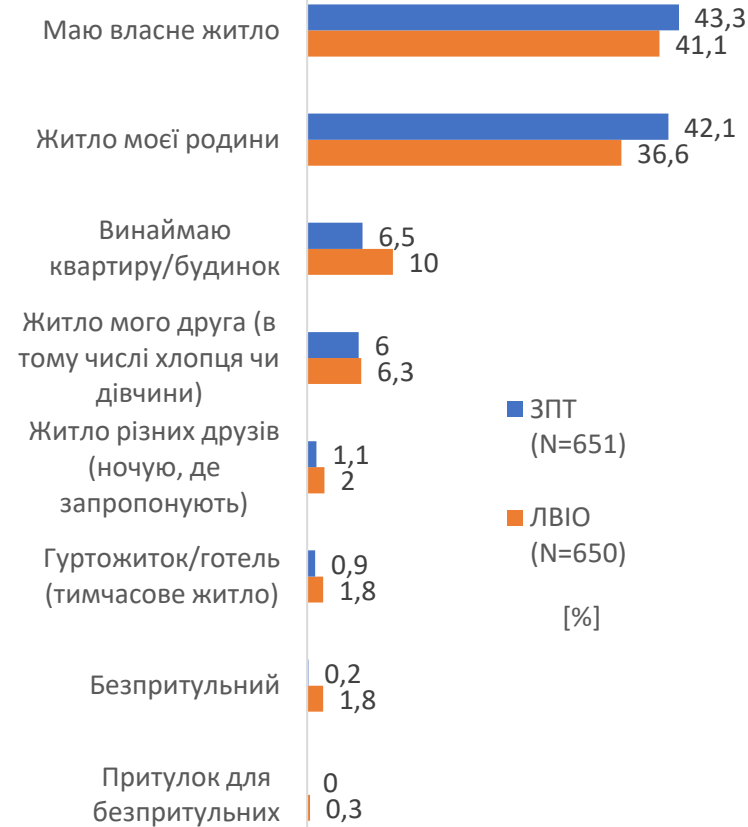
Соціально-демографічні характеристики (2)

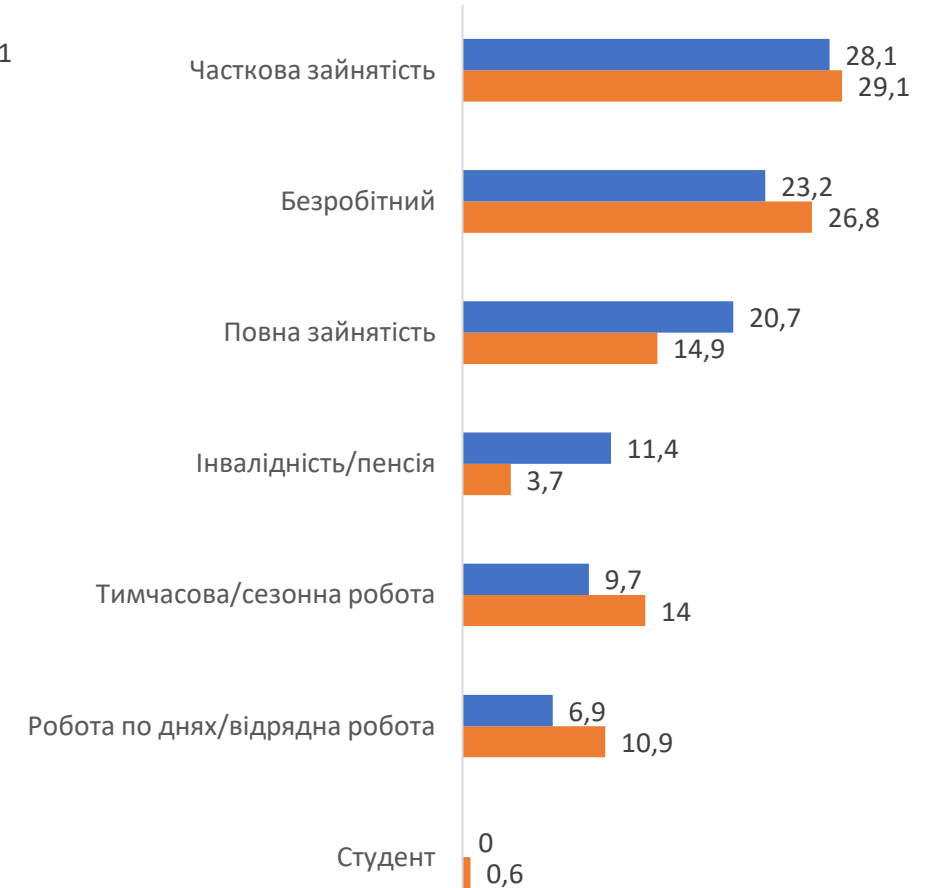
Джерело доходу

Житлові умови

Зайнятість

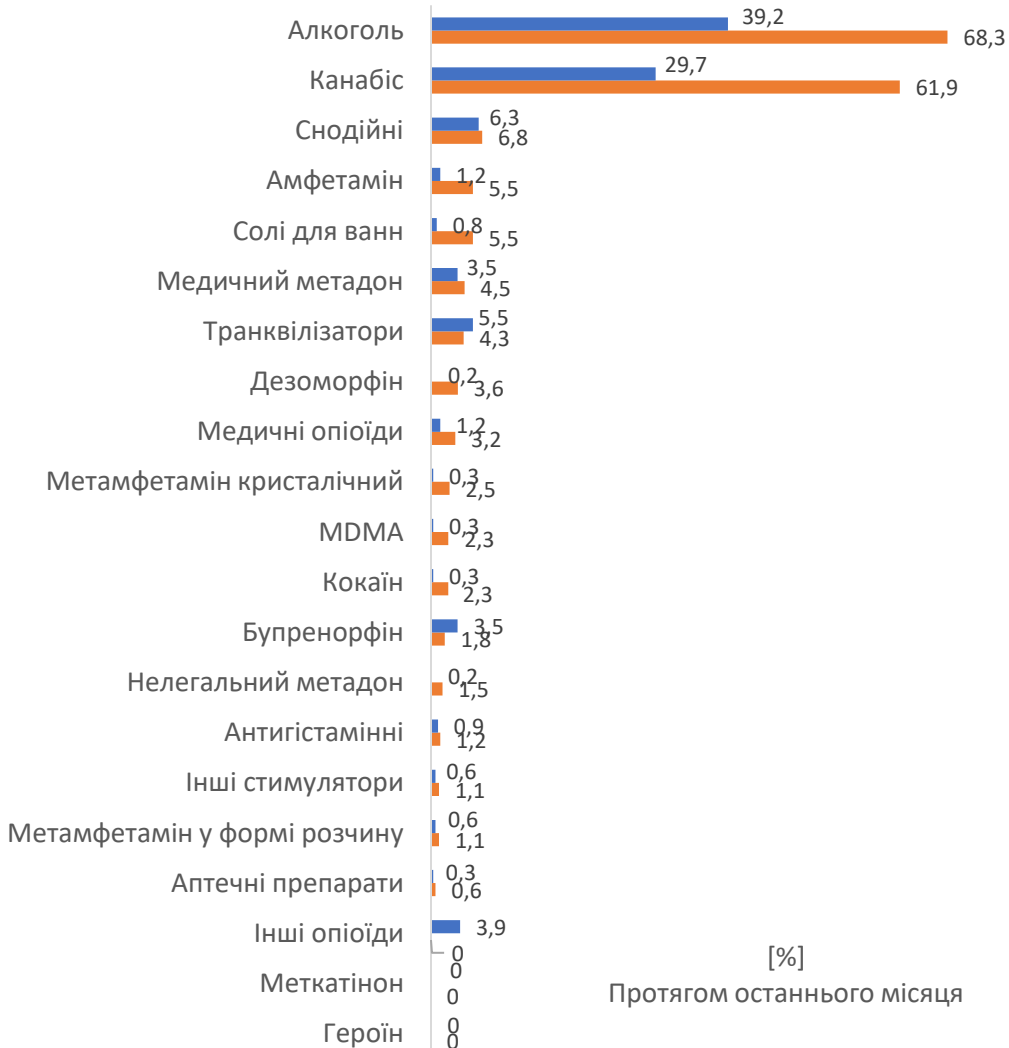

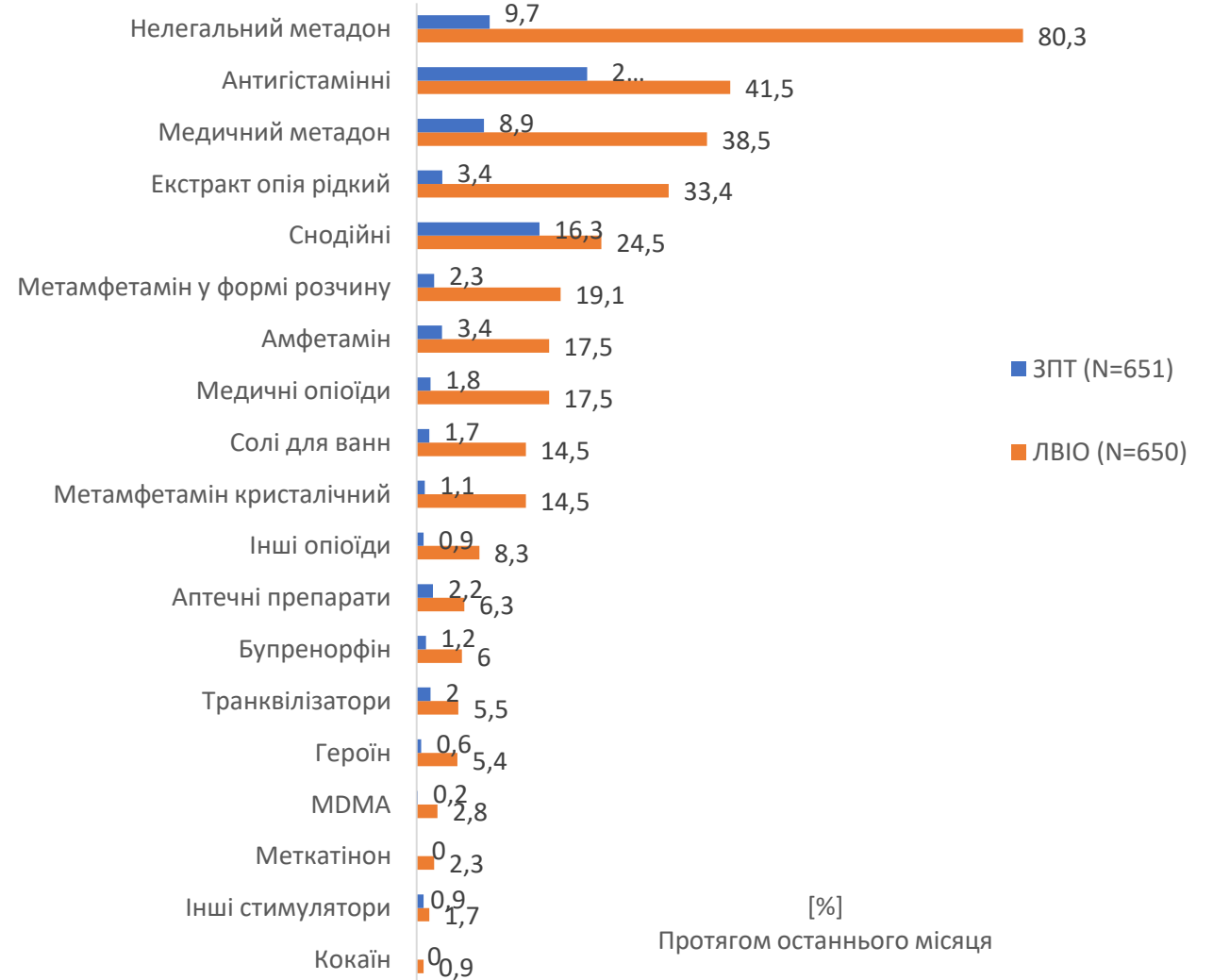
Вживання речовин

Неін'єкційний шлях

Ін'єкційний шлях

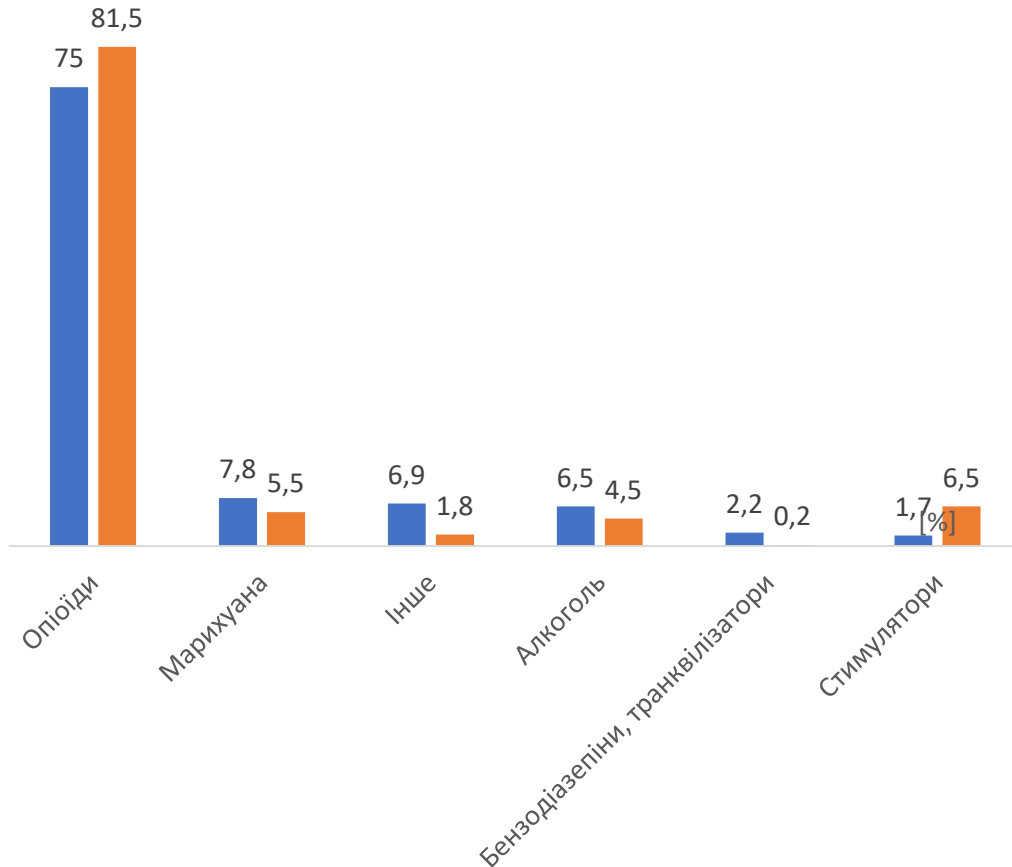

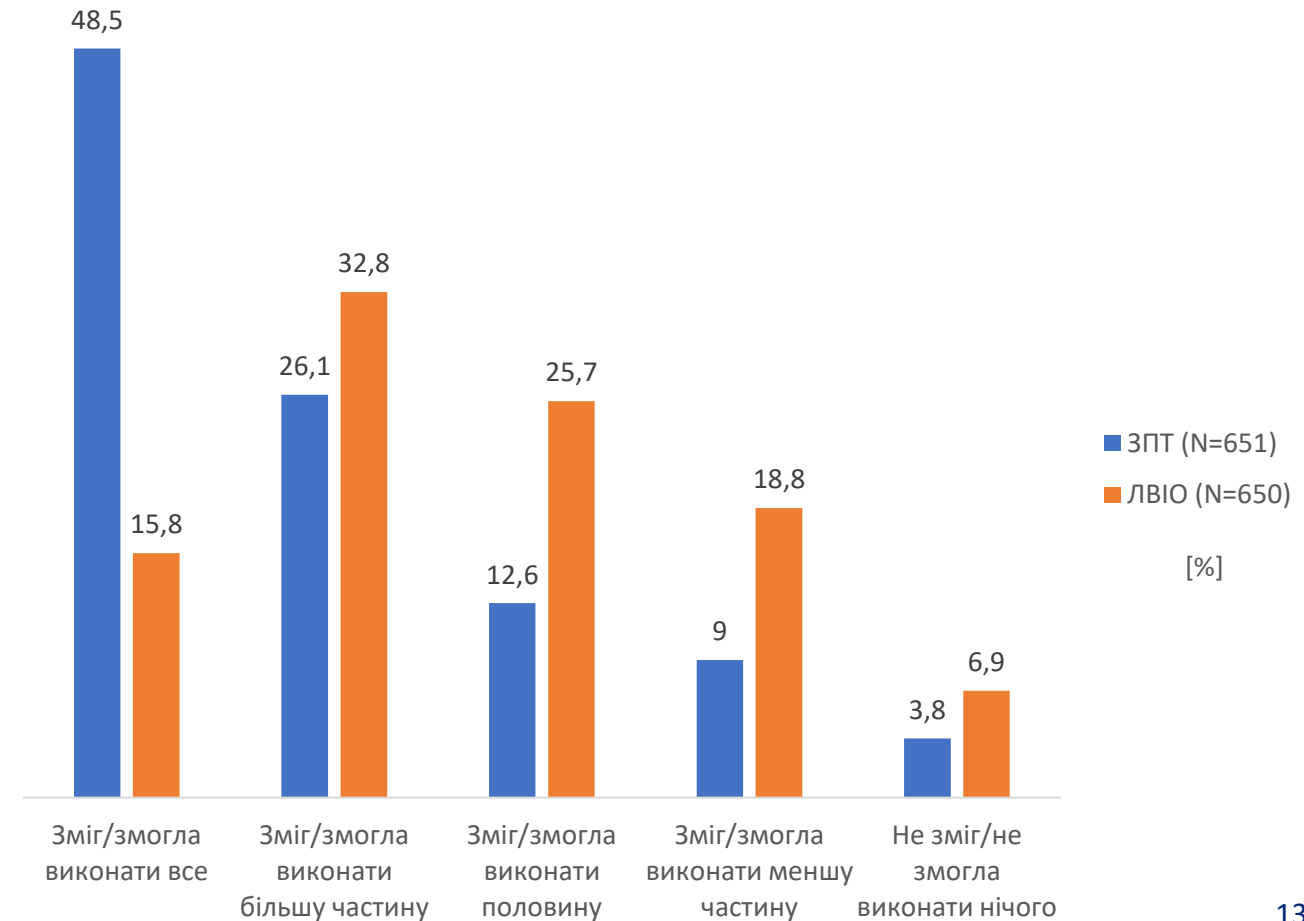
Психоактивна речовина вибору та рівень впливу на повсякденні активності

Якій з психоактивних речовин ви надаєте перевагу?

Наскільки вживання ПАР за останні 30 днів заважало вам досягнути бажаного?

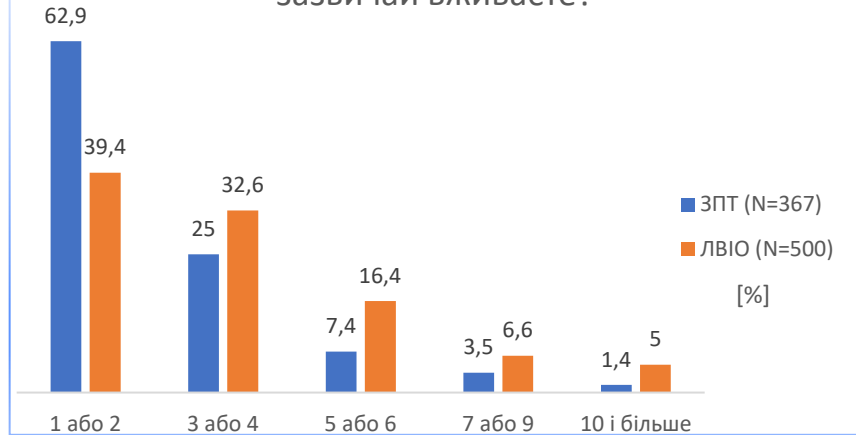

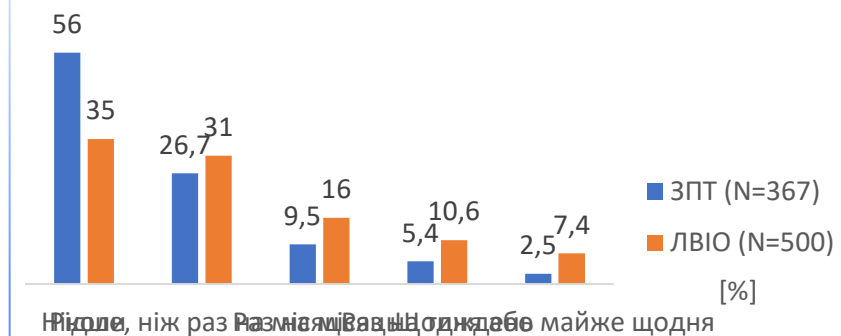
Вживання речовин: Алкоголь

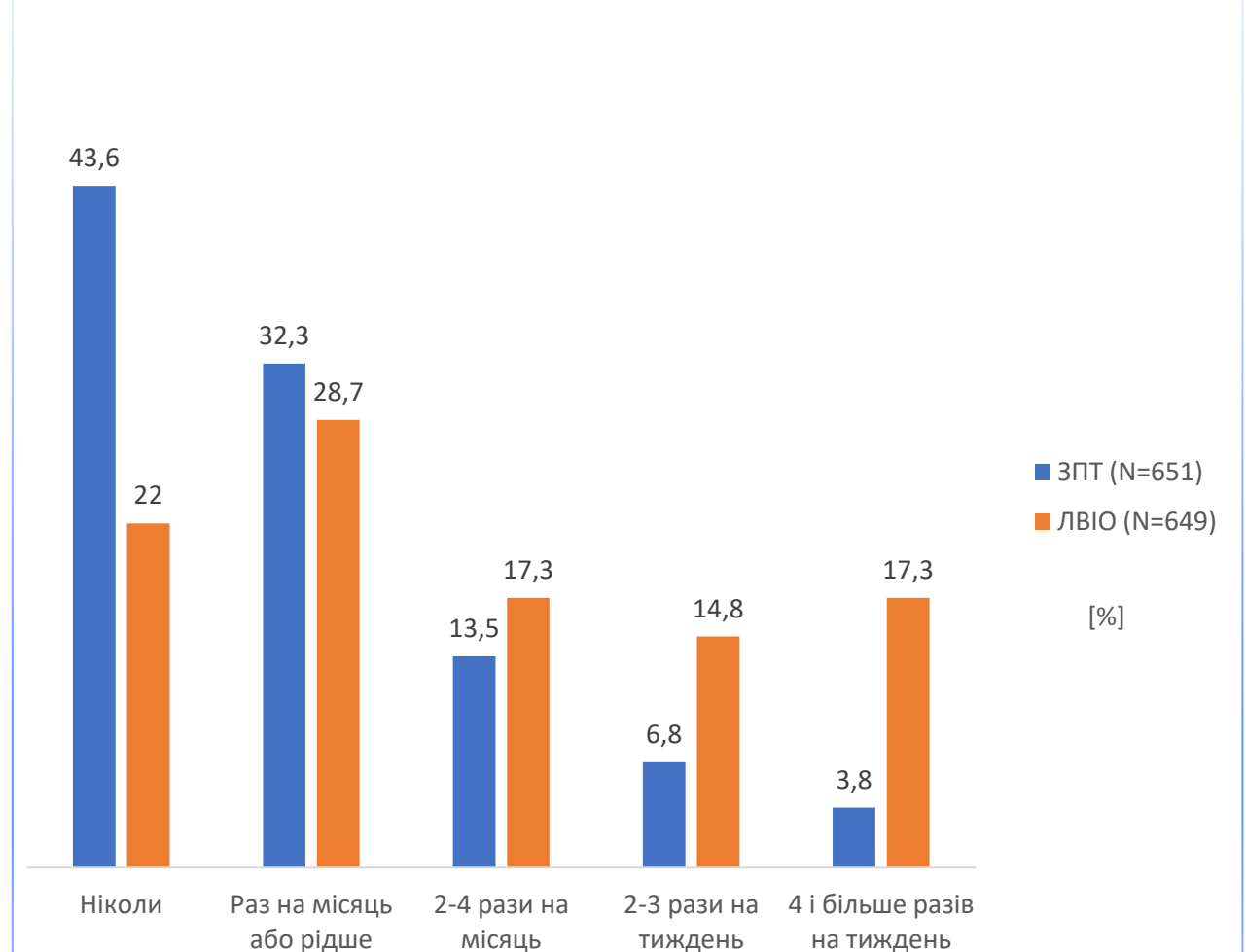
Скільки порцій алкогольних напоїв ви зазвичай вживаєте?

Як часто ви вживаєте 6 і більше алкогольних напоїв за раз?

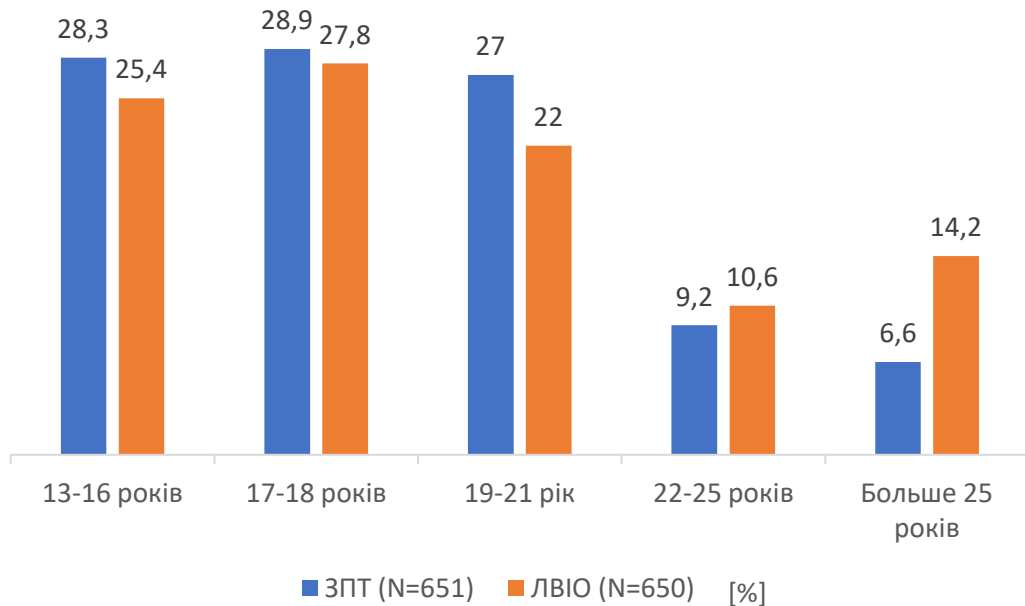

Як часто за останній рік ви вживали алкогольні напої?

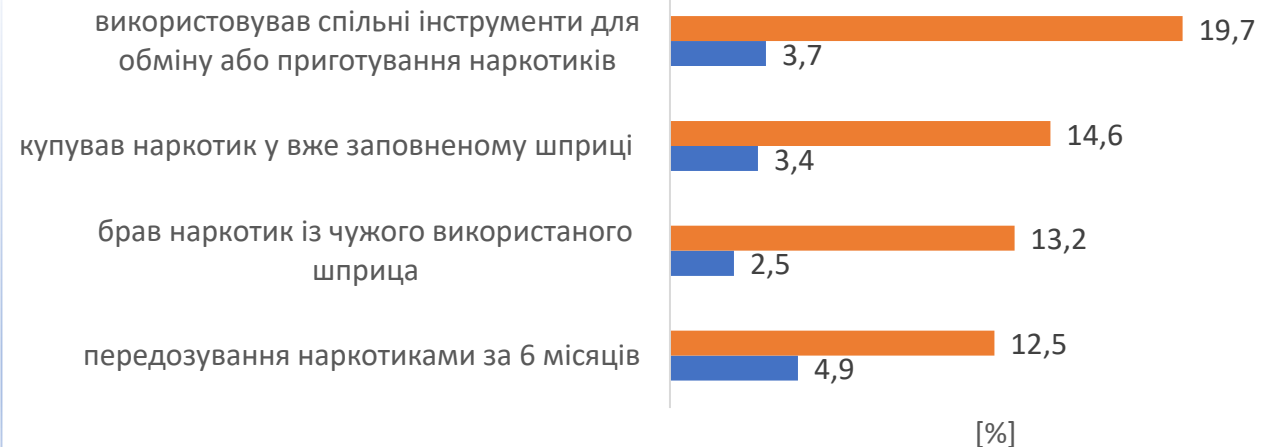
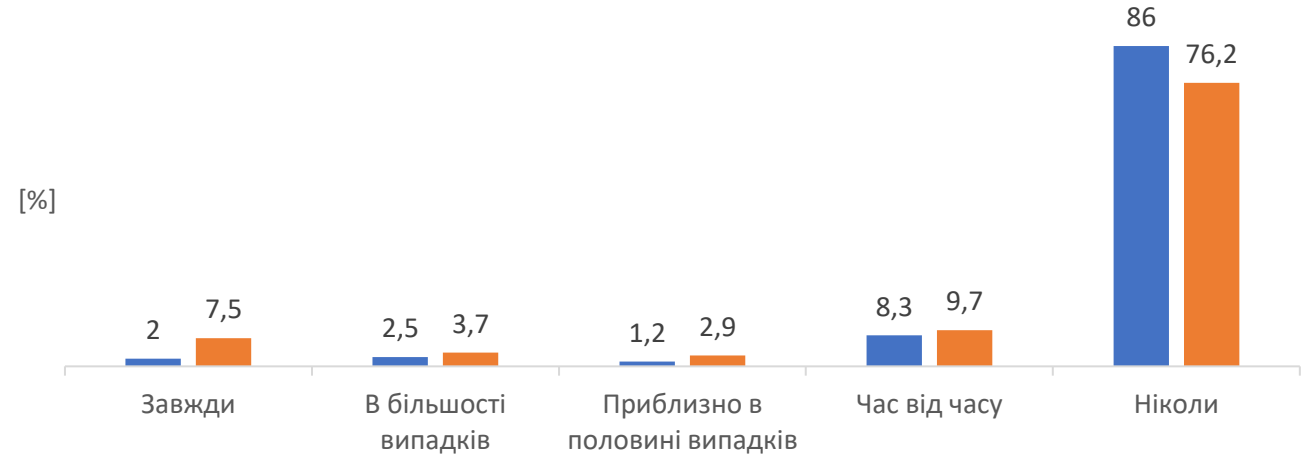

В якому віці Ви вперше вжили наркотики ін'єкційним шляхом?

За останні 30 днів, скільки разів Ви вводили наркотики голкою або шприцом, якими вже хтось користувався?

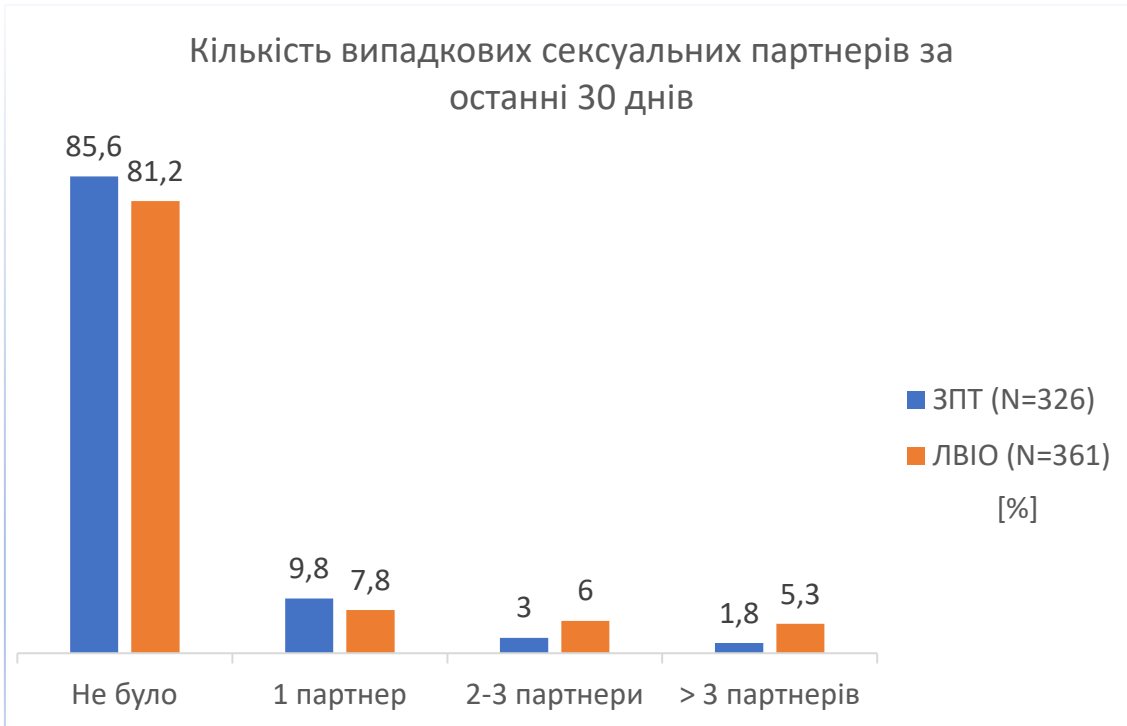

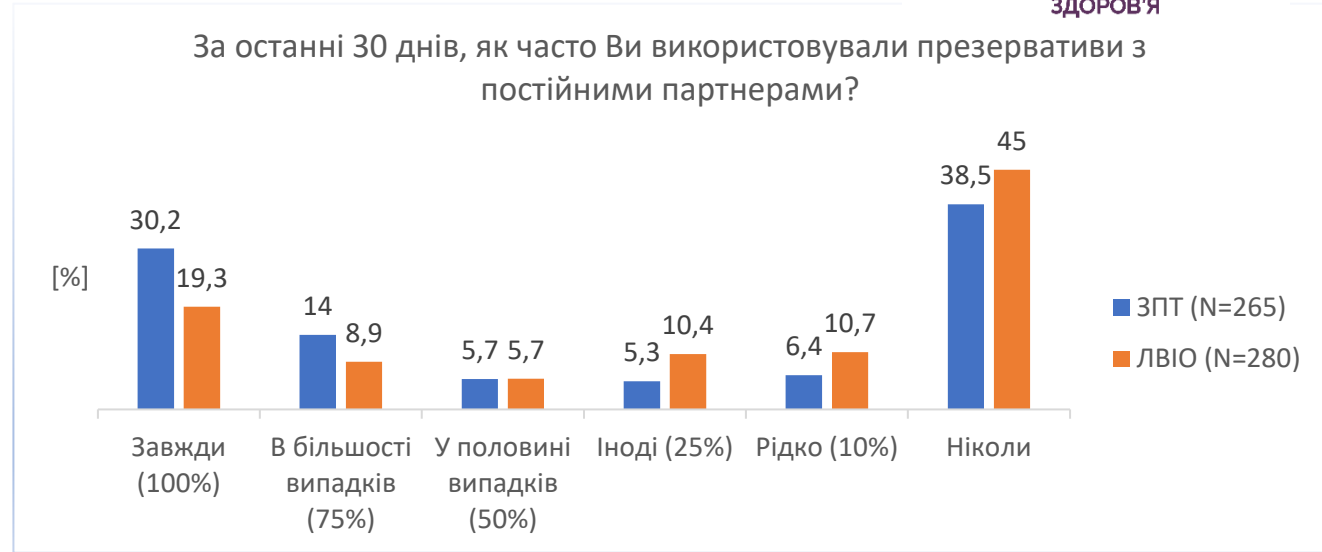
Ризикова сексуальна поведінка

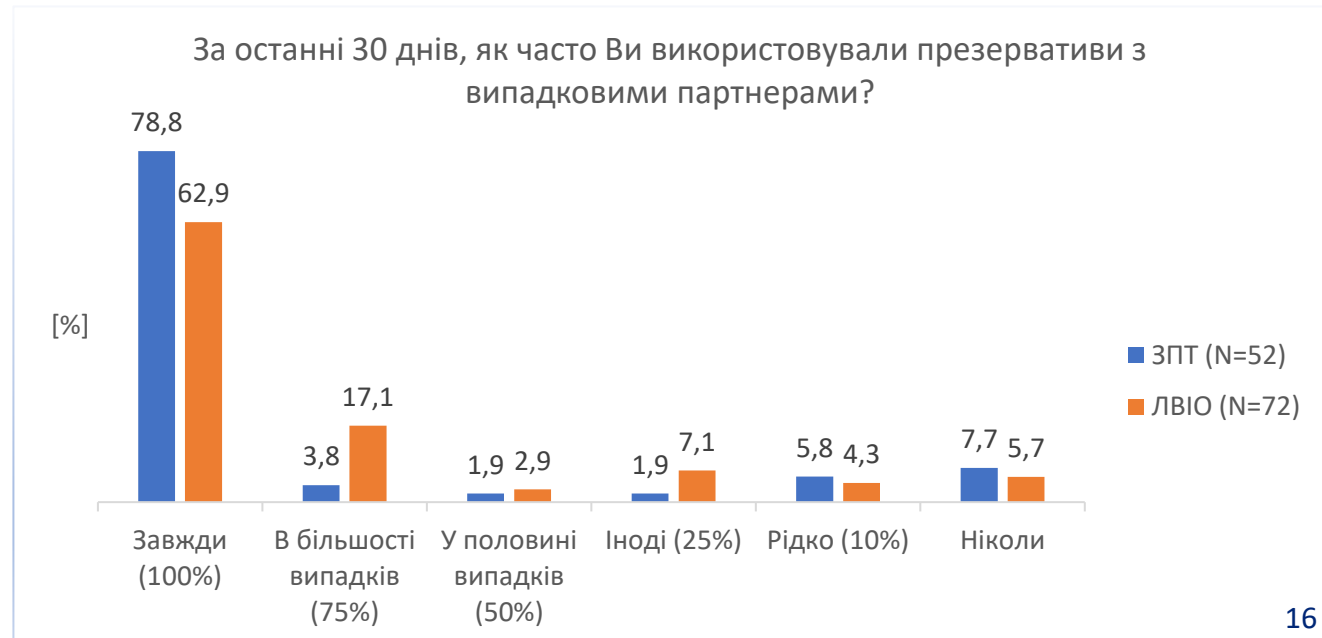
Кількість випадкових сексуальних партнерів за останні 30 днів

За останні 30 днів, як часто Ви використовували презервативи з постійними партнерами?

За останні 30 днів, як часто Ви використовували презервативи з випадковими партнерами?

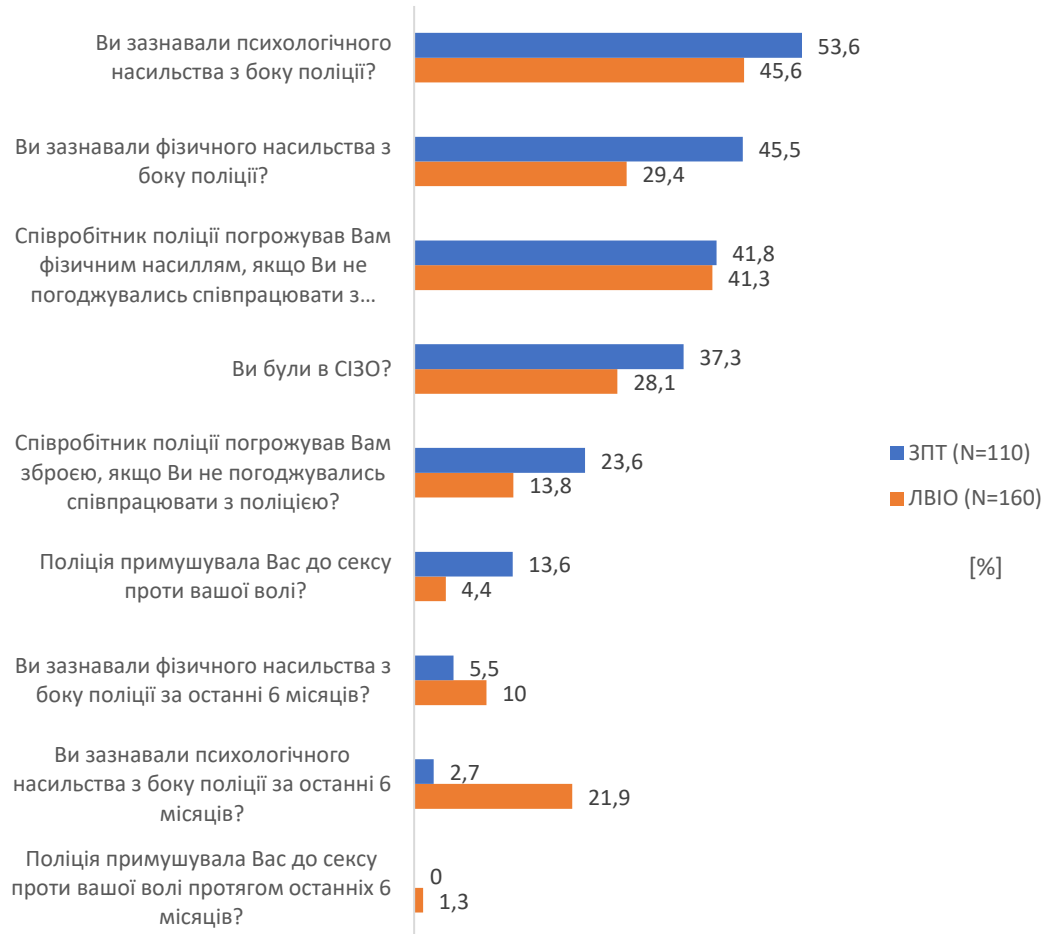

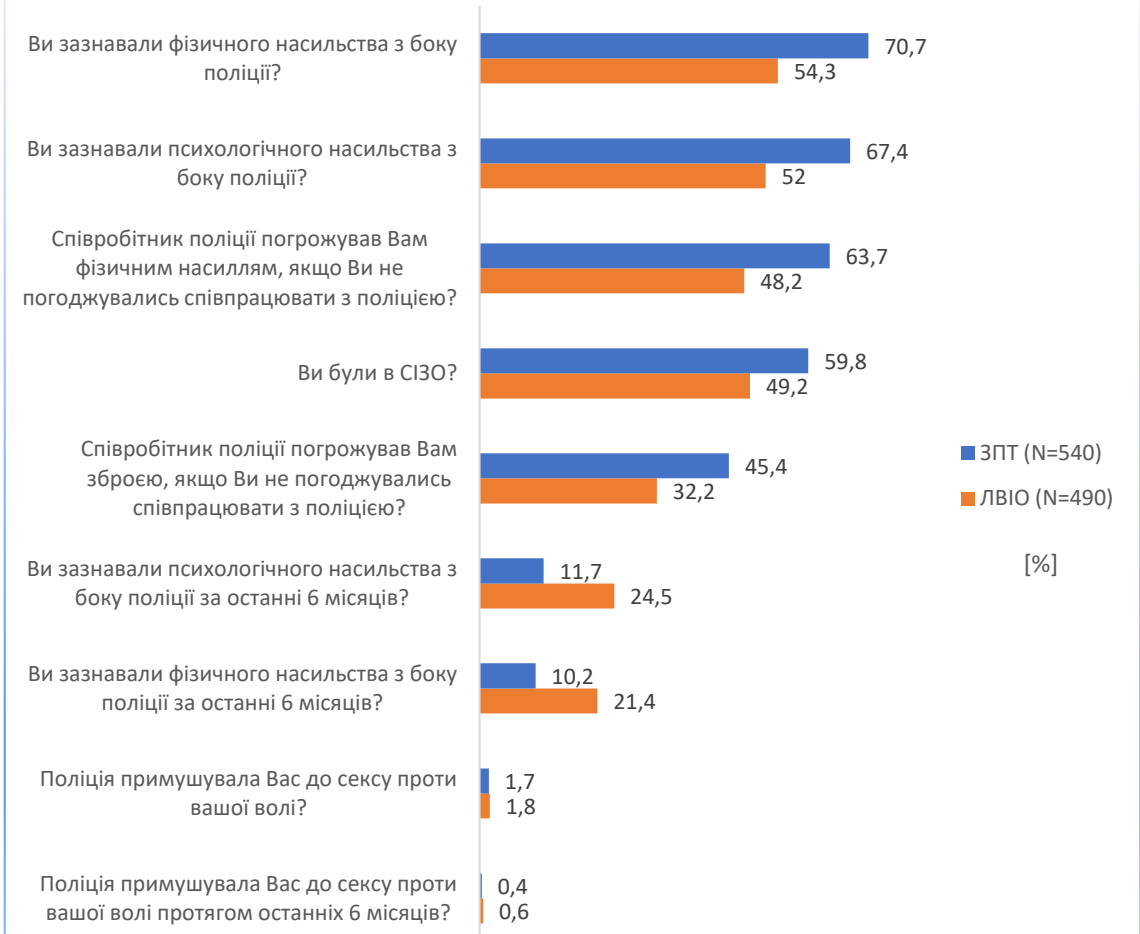
Примус з боку поліції

[Серед жінок] Чи коли-небудь...

[Серед чоловіків] Чи коли-небудь...

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Досвід ЗПТ

Кількісна частина

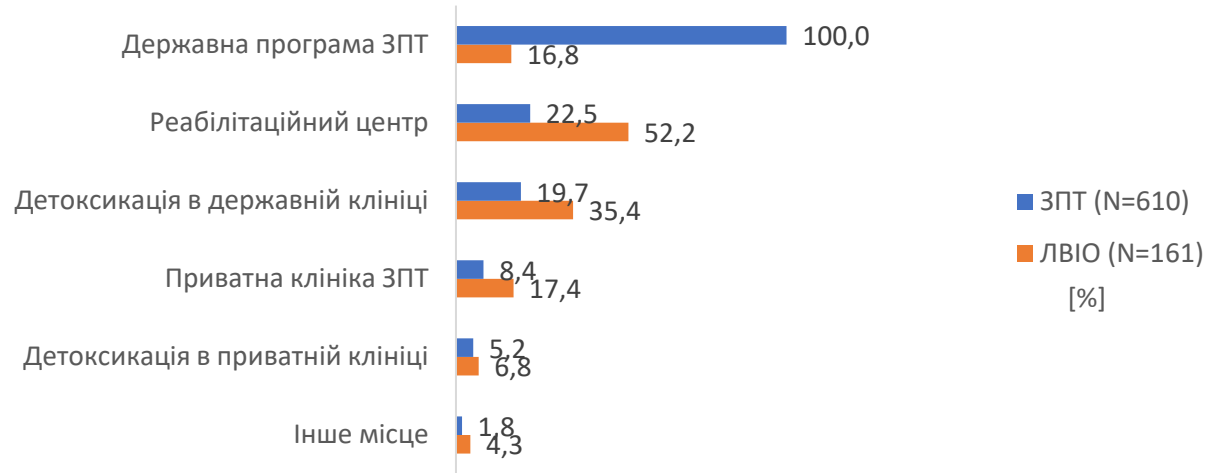
*з групи ЛВІО включені до аналізу ті хто отримує зараз ЗПТ у приватних програмах

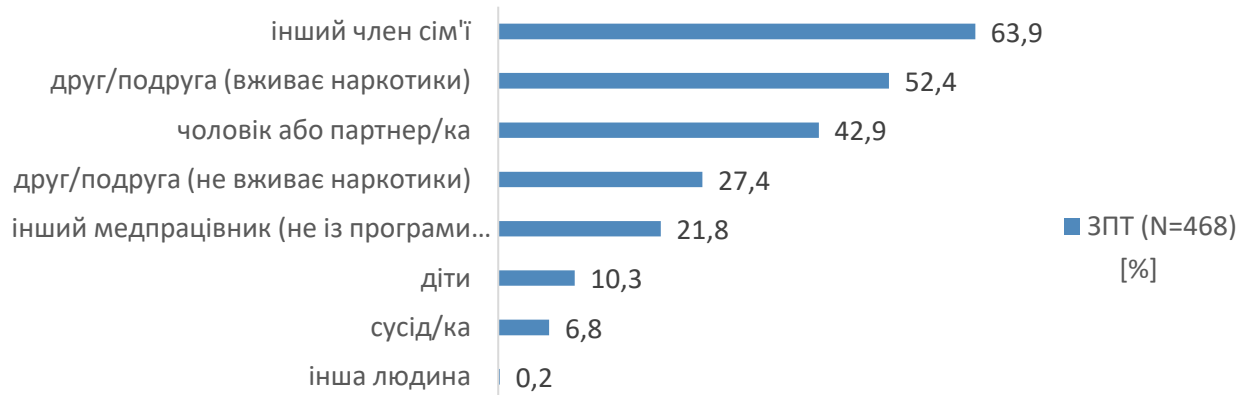
Характеристика учасників у розрізі досвіду участі в програмі ЗПТ

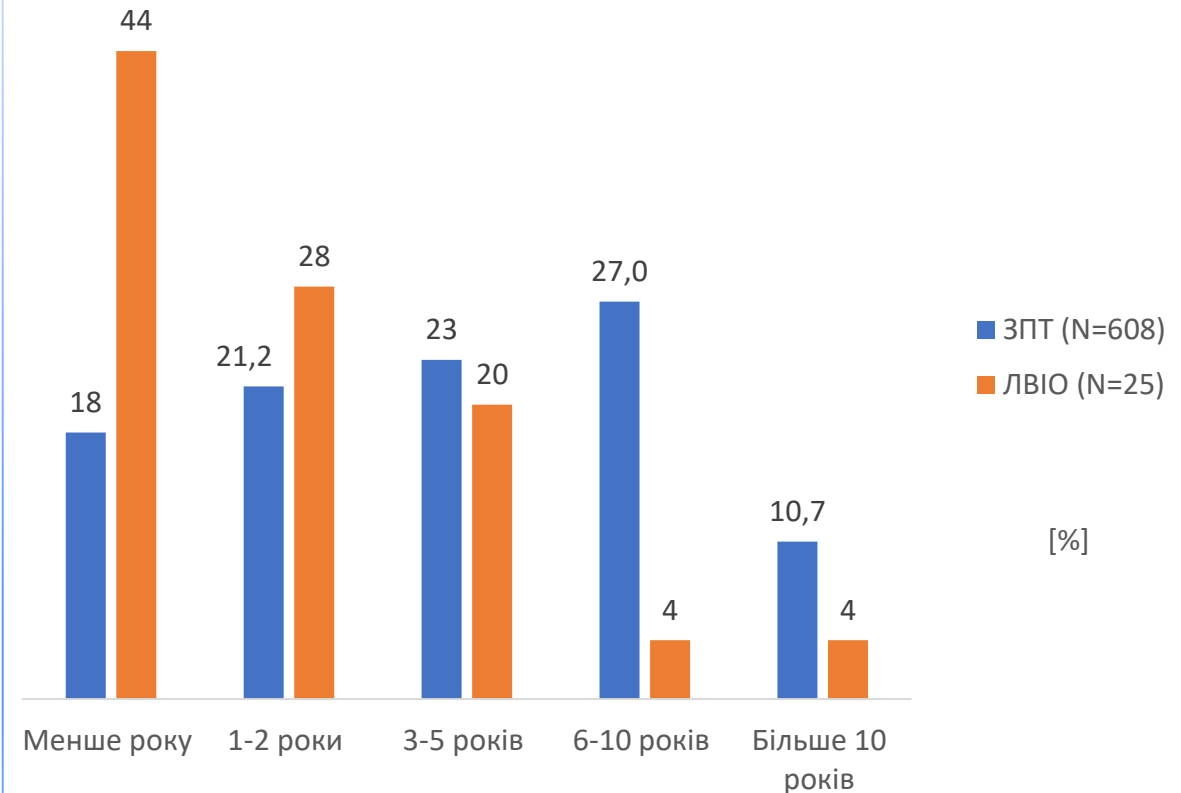
Отримував/ла вид лікування

Знає, що я відвіую програму ЗПТ

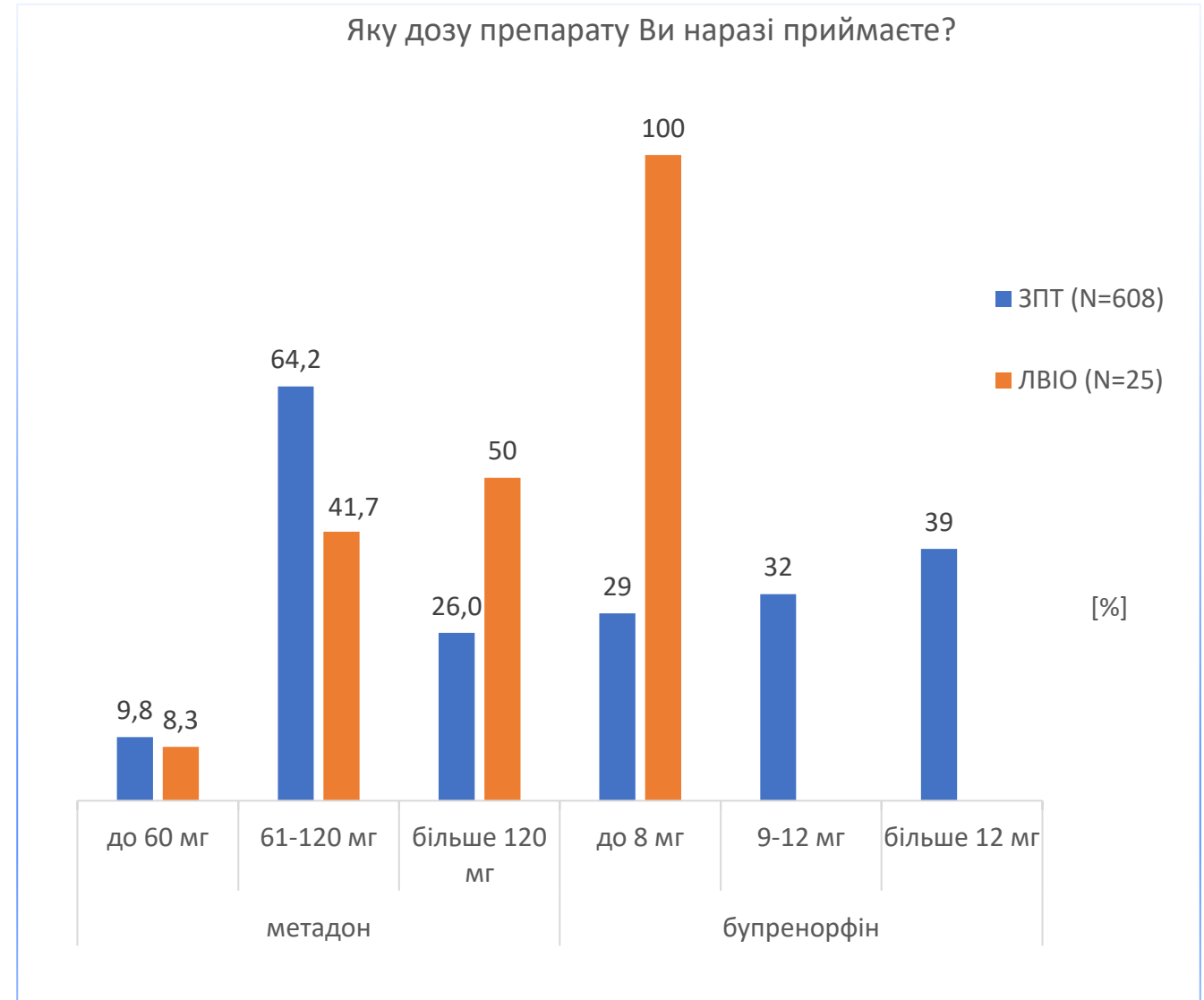
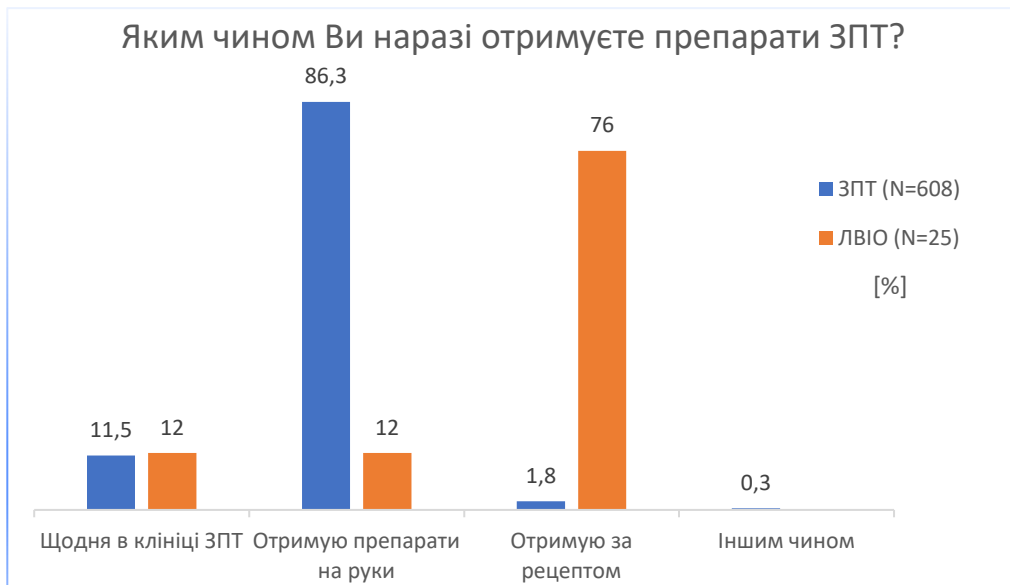
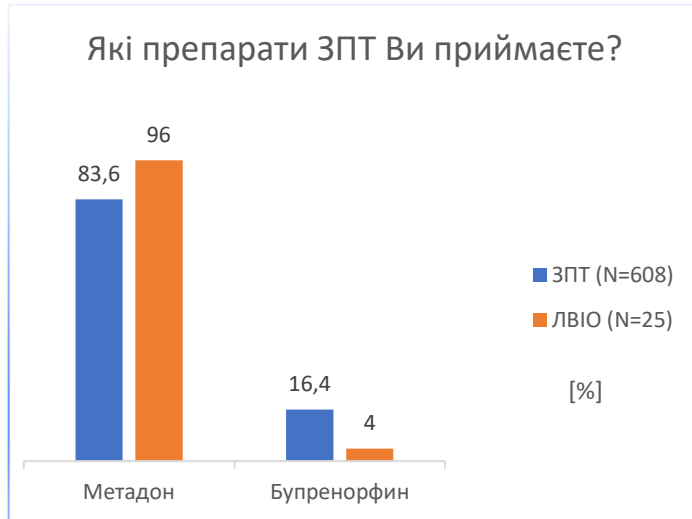

Коли Ви розпочали участь у програмі?

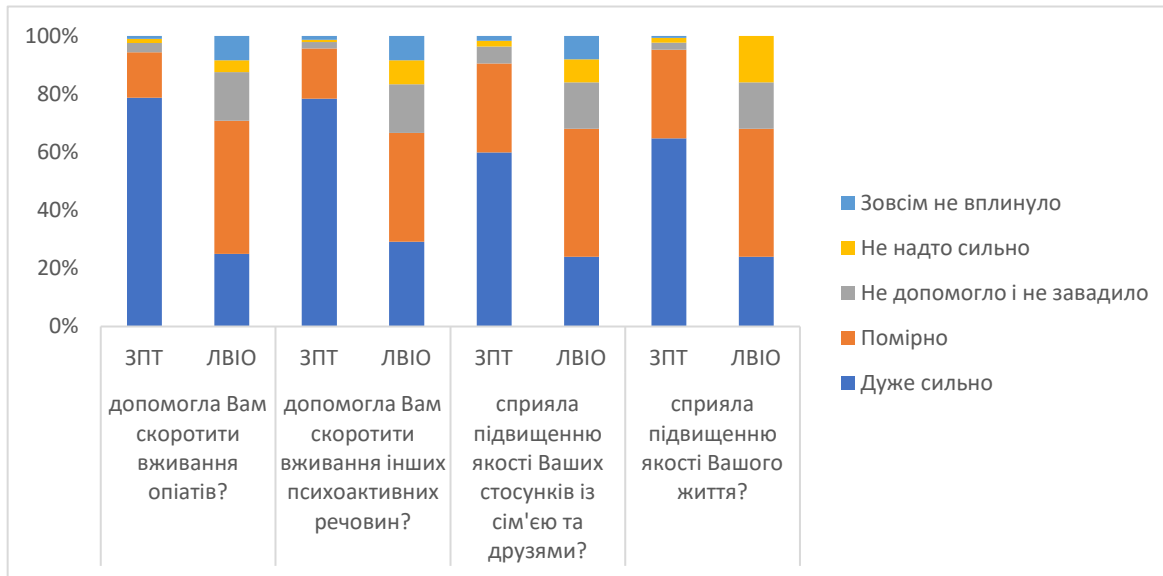

Характеристика учасників у розрізі досвіду участі в програмі ЗПТ

Задоволеність ЗПТ та суб'єктивна оцінка ефективності

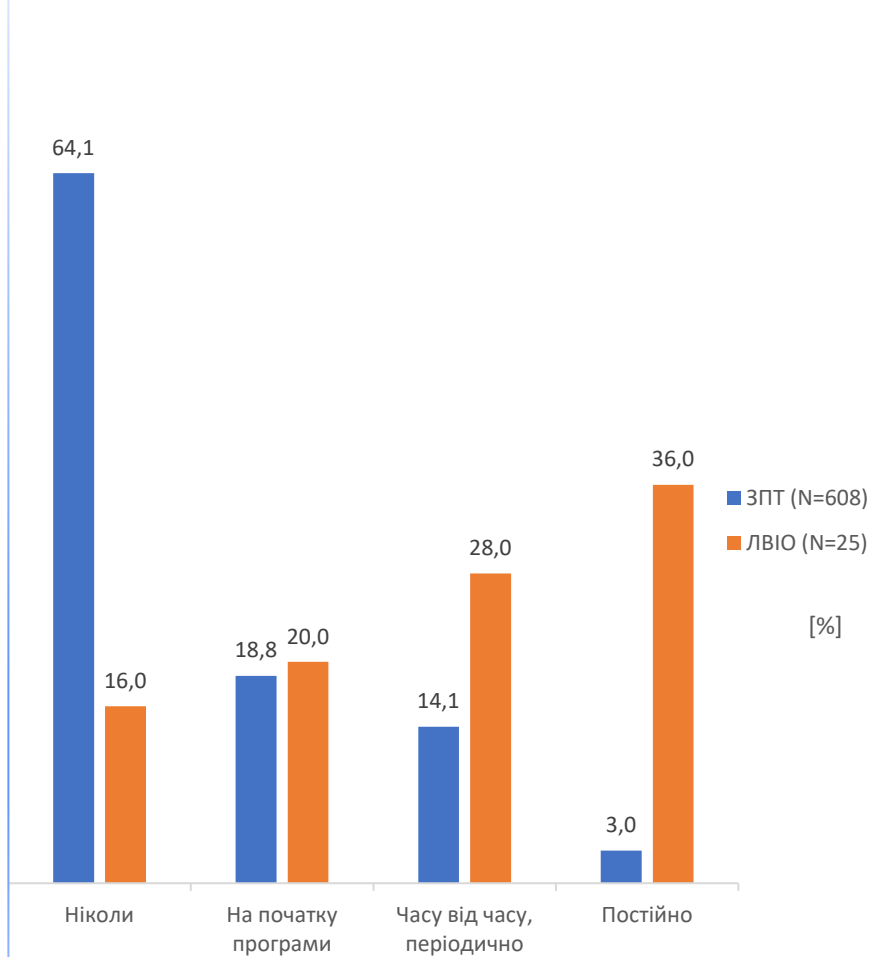

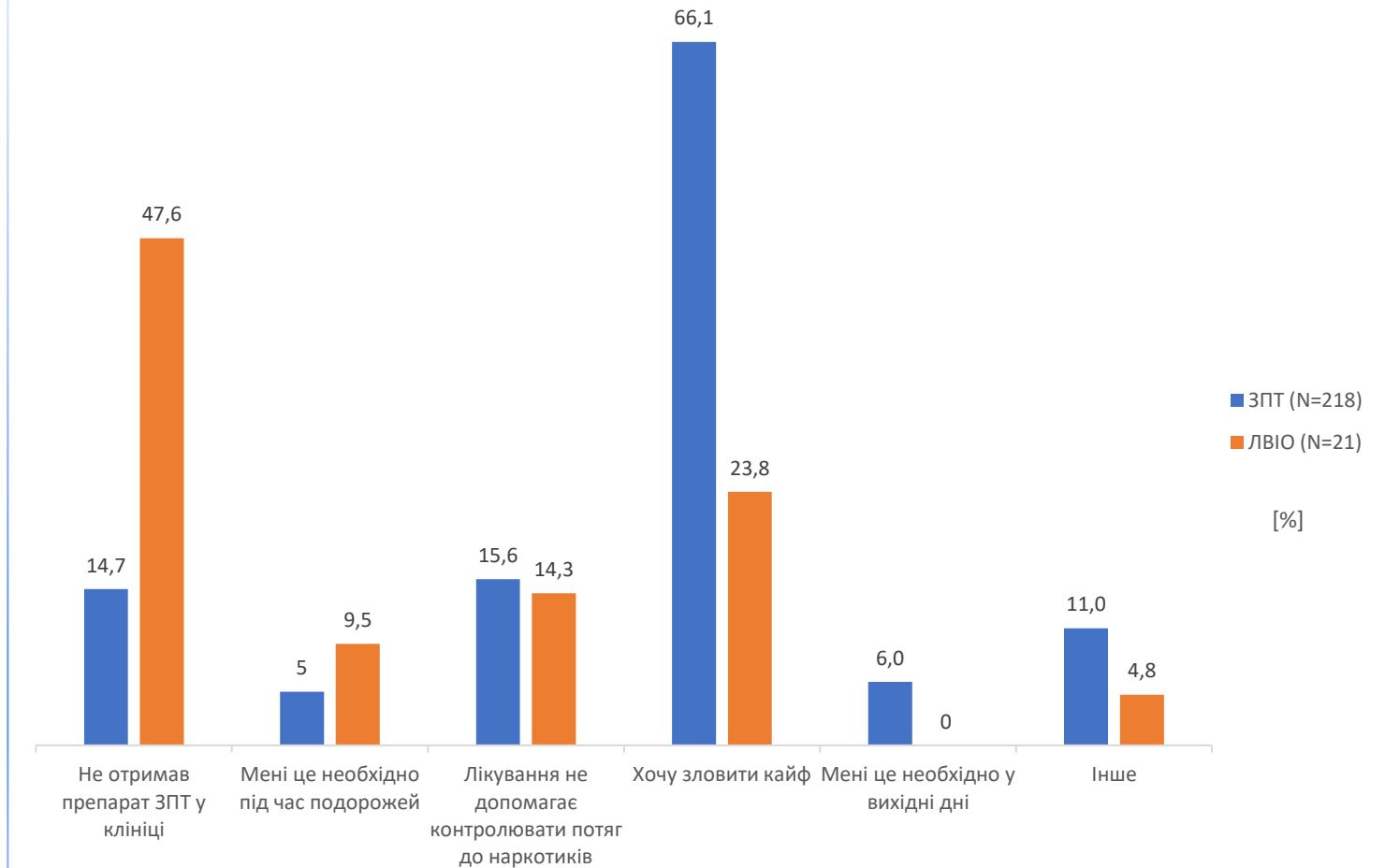
Паралельне вживання ПАР

Як часто ви вживали чи вживаєте наркотики під час участі у ЗПТ?

Причина вживання наркотиків при перебуванні на програмі ЗПТ

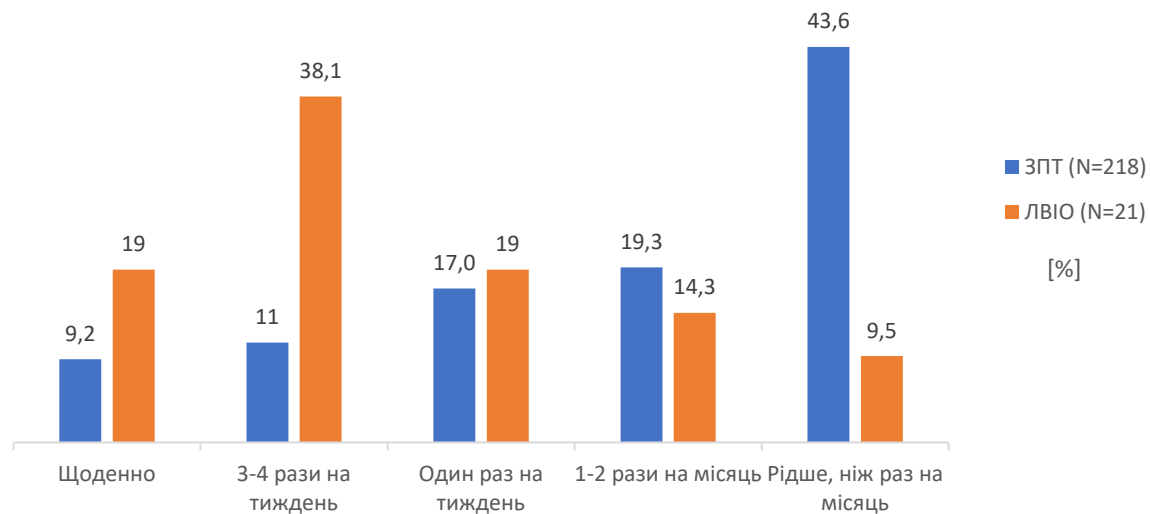

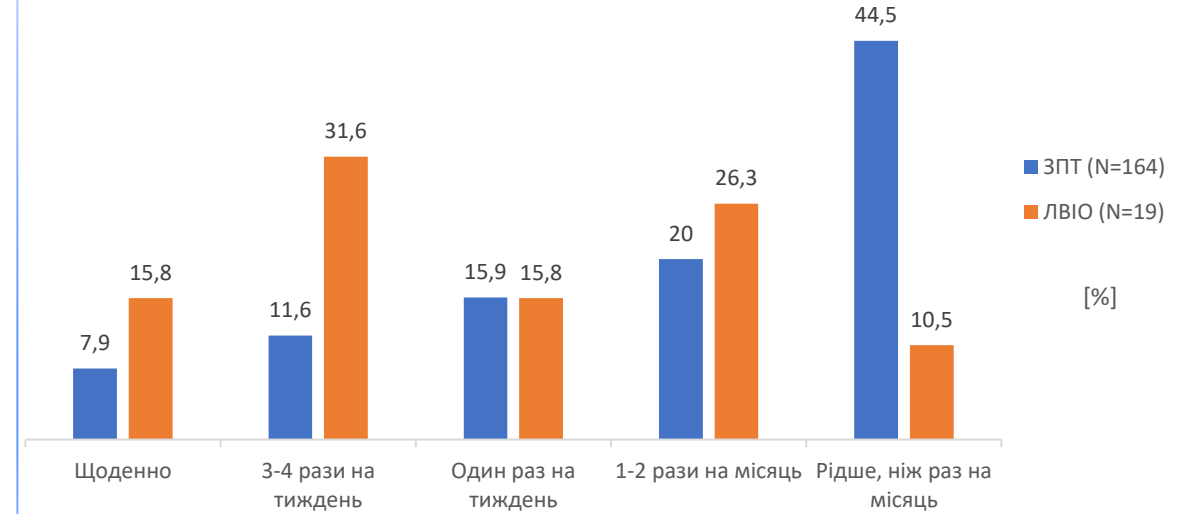
Паралельне вживання ПАР: частота

Як часто ви вживали наркотики на додачу до препаратів ЗПТ протягом останніх 6 місяців?

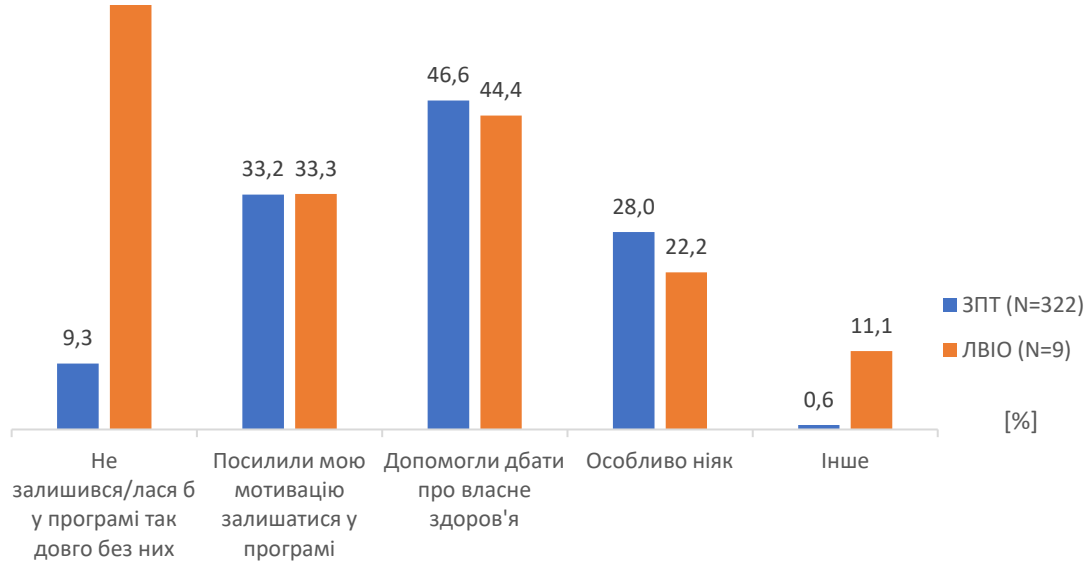

Як часто ви **ін'єкційно** вводили наркотики на додачу до препаратів ЗПТ протягом останніх 6 місяців?

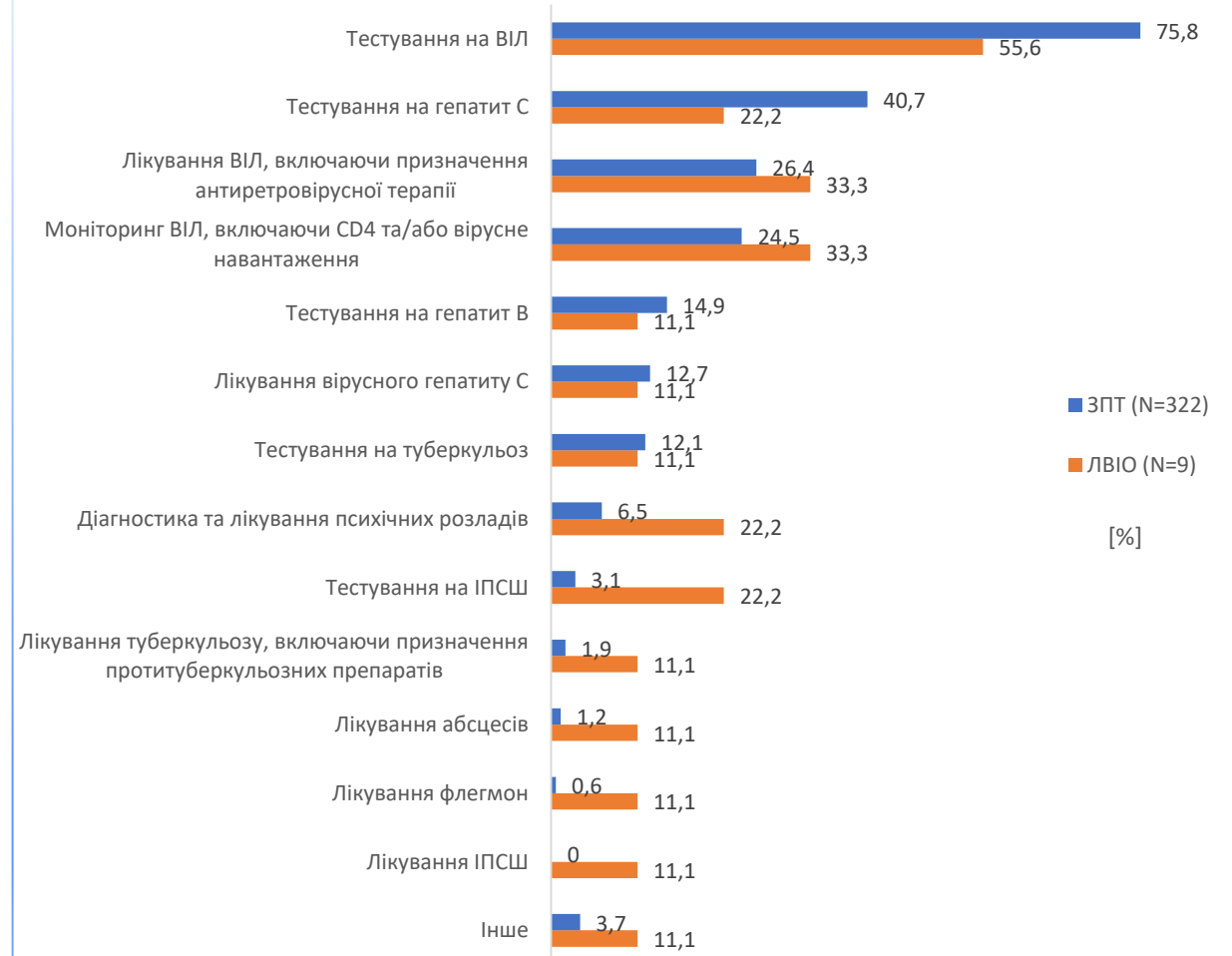

Як медичні послуги допомогли в програмі ЗПТ

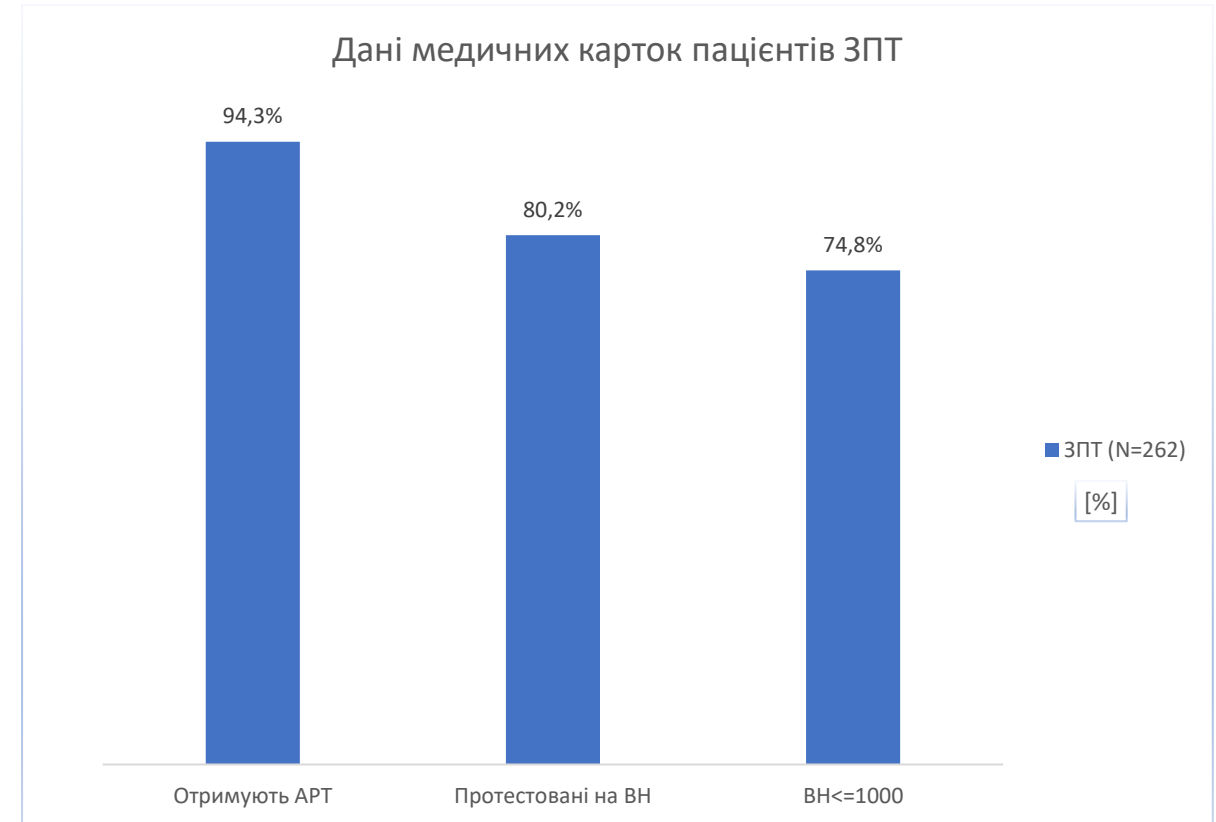
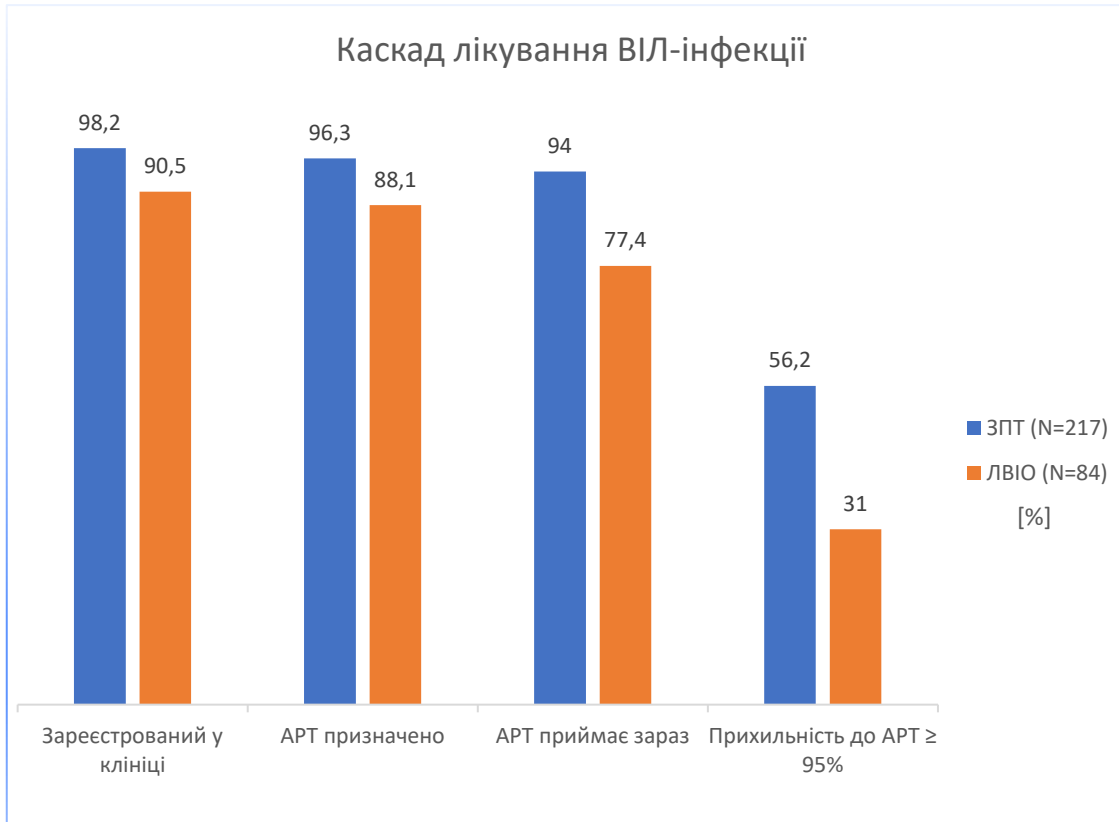

Отримував/ла додаткові медичні послуги

Каскад лікування ВІЛ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

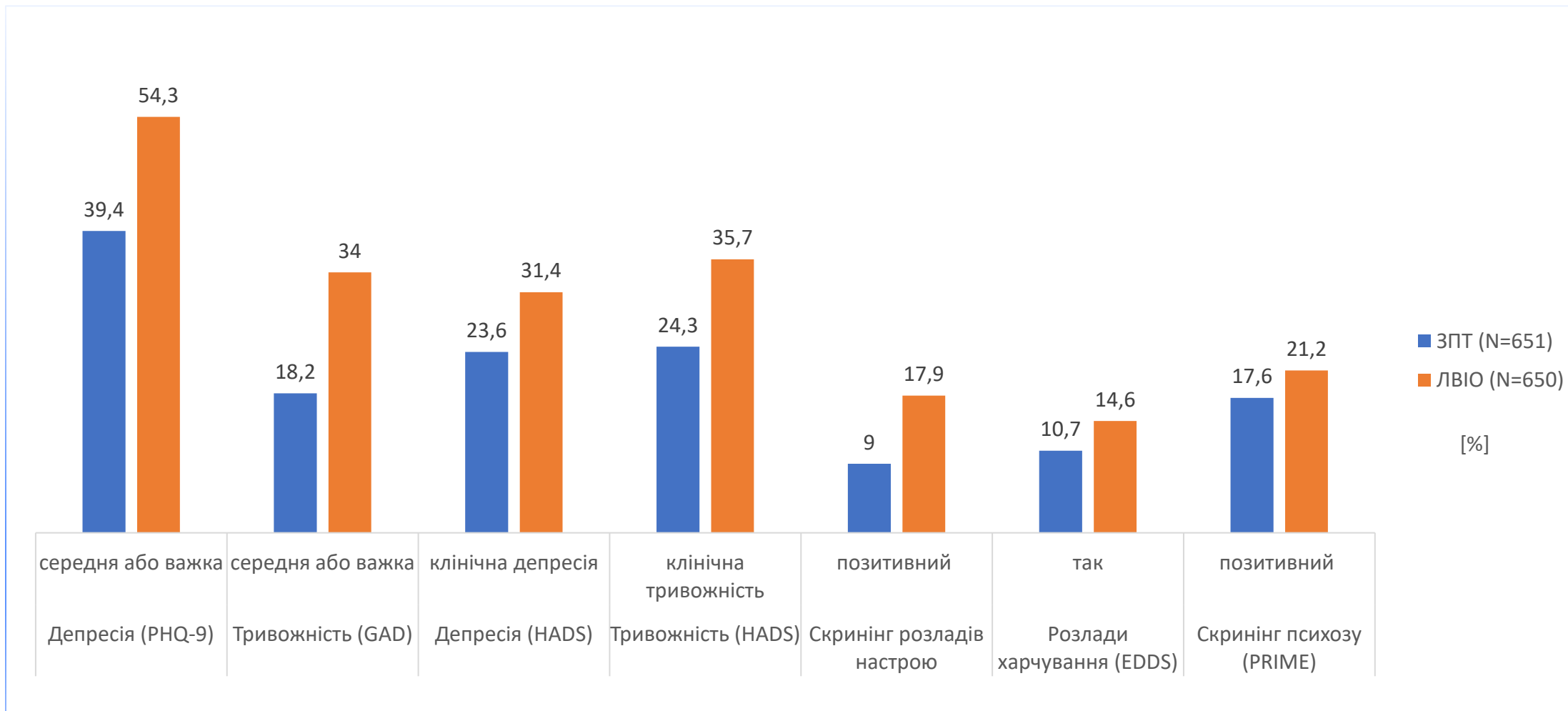
ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Поширеність психічних розладів серед осіб з розладами внаслідок вживання опіоїдів

Кількісна частина

Види психічних розладів та розповсюдженість клінічно-виражених форм

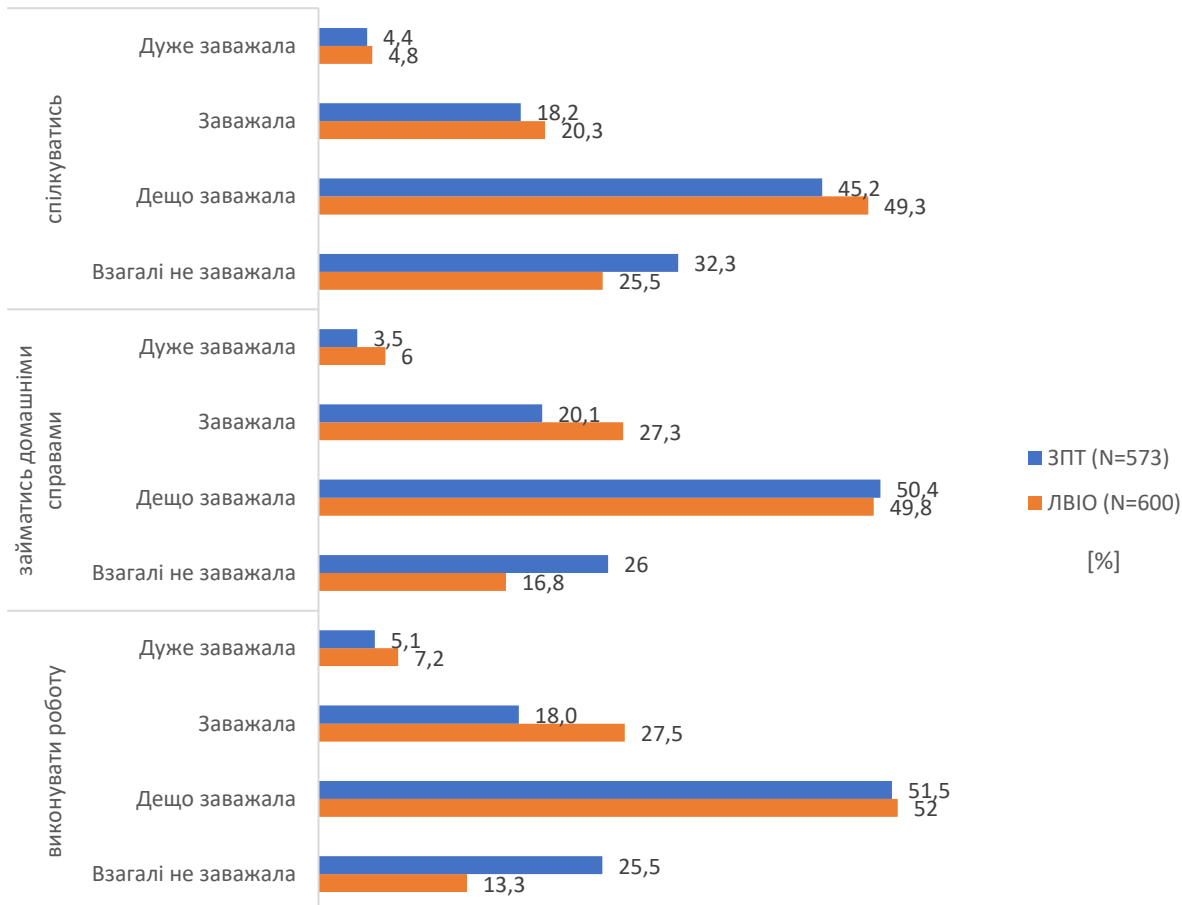

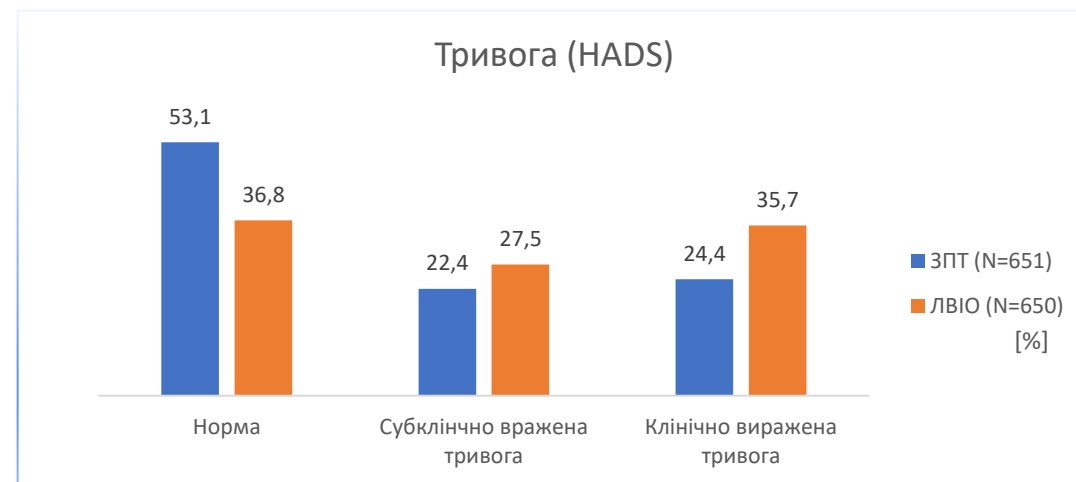
Види психічних розладів: тривожність

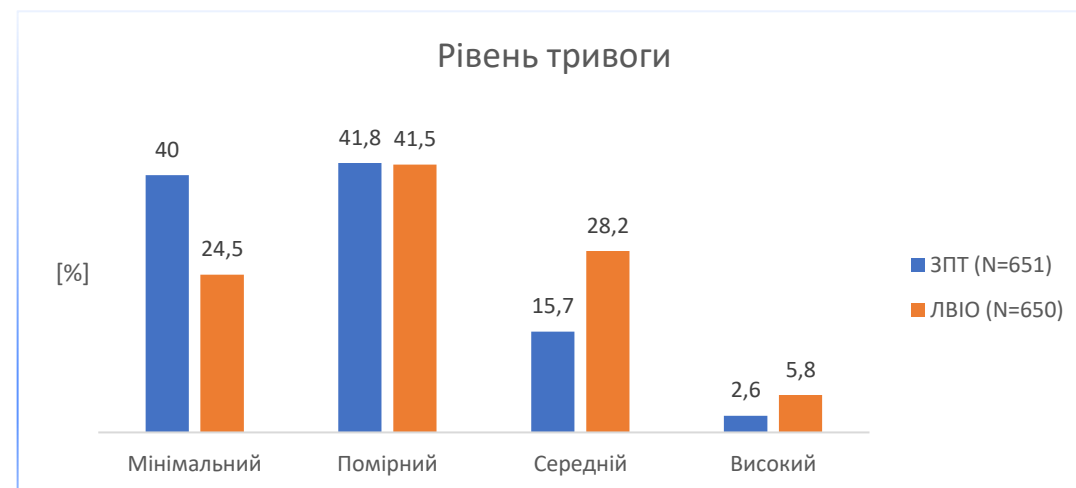
Наскільки тривожність заважала..

Тривога (HADS)

Рівень тривоги

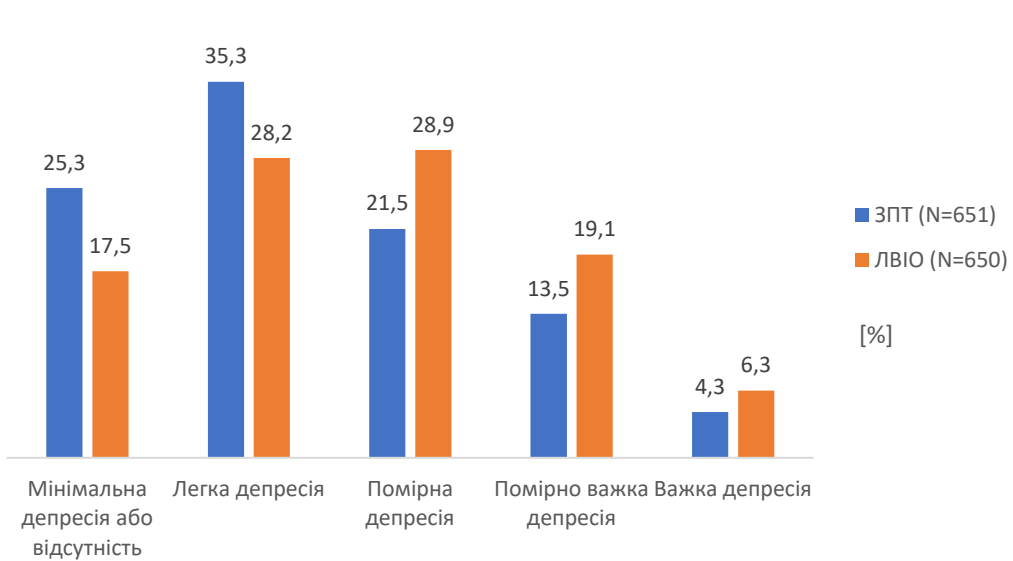

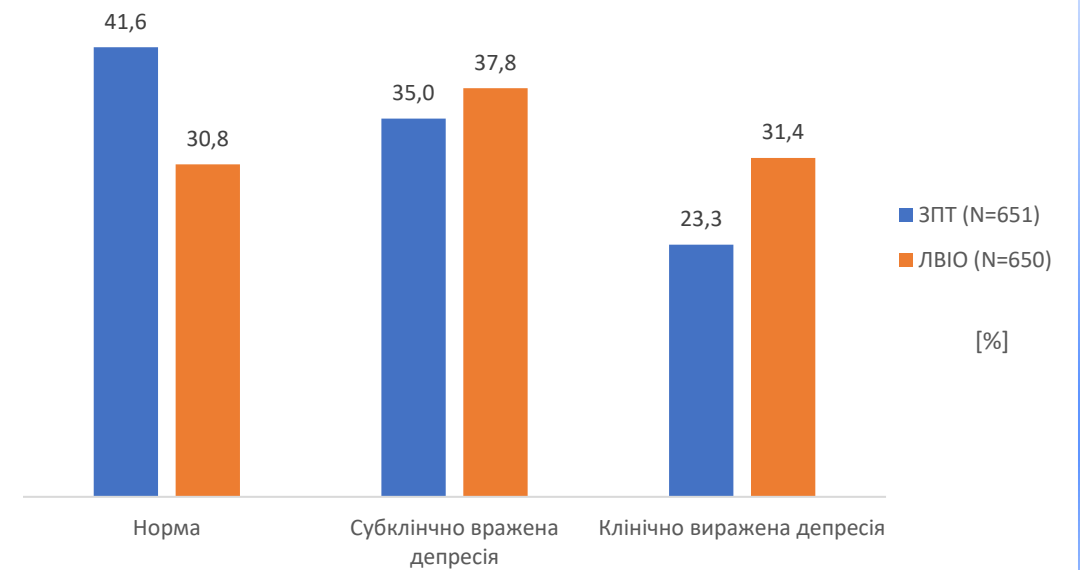
Види психічних розладів: депресія

Вираженість депресії (PHQ-9)

Депресія (HADS)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Поширеність психічних розладів серед осіб з розладами внаслідок вживання опіоїдів

Якісна частина

Учасники глибинних інтерв'ю

З 23 грудня 2021 р. до 17 січня 2022 р. були проведені ГІ з:

- ❖ 6 експертами національного рівня
- ❖ 9 регіональними експертами

Учасники представлені: Дніпропетровською, Запорізькою, Волинською, Рівненською, Харківською областями та м. Київ.

Вік респондентів – від **29** до **65** років.

В інтерв'ю взяли участь **8** чоловіків та **7** жінок.

Обласні центри терапії залежностей та подібні структури, які надають послуги ЗПТ особам із залежністю від опіоїдів. Учасники ГІ працювали керівниками цих структур або окремих їх підрозділів.

Серед психічних розладів серед ЦГ були названі:

- ❖ депресивні стани
- ❖ тривожні розлади
- ❖ розлади особистості
- ❖ розлади, пов'язані зі зловживанням алкоголем.

Те, що ми стикаємося – це депресивні розлади, тривожні розлади, посттравматичні стресові розлади, ну і розлади особистості. Це те, що частіше у пацієнтів, які вживають опіоїди. П_ЛУ_1

Відмічався вплив психічних розладів на ефективність програми ЗПТ через:

- ❖ часті порушення такими пацієнтами режиму лікування
- ❖ втрату сенсу життя і прагнення до змін
- ❖ втрата зацікавленості в отриманні ЗТ
- ❖ зниження позитивного впливу ЗПТ на якість життя пацієнтів.

Учасники згадували **подвійну стигму**, яка є однією з причин небажання звертатись ЛВНІ за отриманням медичних послуг

Моделі і обсяг надання послуг в ЗОЗ, які надають ЗПТ, відрізняються і залежать від менеджменту надання послуг ЗПТ і організації роботи.

Надання психосоціальних послуг в ЗОЗ, які надають ЗПТ - невід'ємна складова інтегрованих послуг.

Спеціальних скринінгових шкал не застосовуємо, тільки під час індивідуального консультування. Як лікар кабінету замісної терапії, я проводжу консультації зі своїми пацієнтами, під час яких звертаю увагу на їхній психічний стан. Розвиваю ці теми, якщо бачу якісь симптоми, і направляю до психіатра, який знаходиться у нашому закладі. П_РІ_1

Фахівці зазначали про наявність доступу до послуг з діагностики і лікування ПР в їхніх ЗОЗ.

Важливо формування довірливих стосунків «лікар-пацієнт».

Посада соціального працівника в ЗОЗ, які надають ЗПТ є дуже обмеженою і затребуваною.

Можливими бар'єрами до проведення скринінгових обстежень та приділення уваги питанням психічного здоров'я зазначалось нестача персоналу, надмірна завантаженість і брак часу у персоналу

*При большой нагрузке недостаток времени больше мешает, потому что при таком количестве приема пациентов... Поэтому уделять внимание психическому здоровью больше мешает высокая нагрузка, чем оплата НСЗУ.
П_ЗА_2*

Додатковими бар'єрами можуть бути:

- ❖ негативне ставлення психіатрів до пацієнтів із залежністю від опіоїдів
- ❖ стигматизація психічних захворювань і психіатричної допомоги в суспільстві

Пункт входу для отримання послуг з психічного здоров'я - надавачі послуг ЗПТ.

Умови забезпечення:

- ❖ навчання фахівців з питань психічного здоров'я
- ❖ налагодження системи переадресації пацієнтів до фахівця-психіатра

Шляхи заохочення медичних працівників первинної ланки:

- ❖ навчання сімейних лікарів
- ❖ наявність чіткого алгоритму дій сімейного лікаря
- ❖ забезпечення адекватної оплати праці.

Водночас, експерти не погоджувались із тим, щоб сімейні лікарі вели пацієнтів із психічними захворюваннями.

Проведення скринінгу - *медична сестра, соціальний працівник* і взагалі будь-який працівник ЗОЗ, де надається послуга ЗПТ і який спілкується з пацієнтами програми

Важлива умова успішного лікування психічних розладів пацієнтів ЗПТ - забезпечення закладів необхідними медикаментами

Покращення доступу до послуг з ПР - привернення уваги лікарів усіх спеціальностей до проблем ПЗ :

- ❖ навчання лікарів звертати увагу на психічний стан пацієнтів
- ❖ проведення базового скринінгу психічних розладів
- ❖ покращення доступу до психосоціальних послуг в ЗОЗ, які надають ЗПТ і на первинній ланці охорони здоров'я

Лідерство із забезпечення допомоги у сфері ПЗ - на всіх рівнях: від МОЗ і ЦГЗ МОЗ України до керівників закладів та пацієнтських спільнот

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЄІПГЗ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИКИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Загальні висновки та рекомендації

- Поширеність психічних розладів є високою як серед ЛВІО, так і серед пацієнтів ЗПТ
- Доступність послуг з психічного здоров'я є низькою
 - Задоволеність психосоціальними послугами була нижчою порівняно з іншими аспектами
- Недостатня доступність послуг пов'язана з відсутністю стандартизованих маршрутів пацієнтів, відсутністю цих послуг у складі пакету НСЗУ та недостатньою кількістю персоналу

Рекомендації: Психічне здоров'я

Запровадити моніторинг та забезпечити виконання обстежень з психічного здоров'я згідно Стандартів.

Розробити маршрути пацієнтів із супутніми психічними розладами, в яких передбачити подальше обстеження та лікування на сайті ЗПТ або за перенаправленням.

Навчати не тільки лікарів, але і середній медперсонал та соціальних працівників, які також можуть проводити скринінг.

Розробити інформаційні заходи з підвищення обізнаності пацієнтів з питань психічного здоров'я.

Включити актуальні препарати у програму реімбурсації, а також розглянути можливість фінансування їх за рахунок донорських коштів.

Дякуємо за увагу!